

โครงการวิจัยย่อย 2

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจ
พอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย
ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

**Development of Local Curriculum on Sufficiency Economy
Lifestyle Value Promotion for School Surrounding Maelai
Municipality under Sufficiency Economy Philosophy**

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(ภาษาอังกฤษ) Development of Local Curriculum on The Promotion of Sufficiency Economy Lifestyle Value for School Surrounding Maelai Municipality under Sufficiency Economy Philosophy

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย ประจำปี 2552 จำนวนเงิน 192,600.- บาท
ระยะเวลาทำการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน 2552 ถึงวันที่ 30 ตุลาคม 2553
ชื่อผู้วิจัย

1) นายวัฒนา วณิชชานนท์ ผู้อำนวยการชุดโครงการวิจัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ 17 หมู่ 3 ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง
จังหวัดแพร่ 54140 โทรศัพท์ 054-648593-5 #6090 หรือ 081-6979331
โทรสาร 054-648596 e-mail wattana.rc13@hotmail.com

2) นางสาวศิริพร พันธุ์ ผู้ร่วมวิจัย
มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ 17 หมู่ 3 ตำบลแม่ทราย อำเภอร้องกวาง
จังหวัดแพร่ 54140 โทรศัพท์ 054-648593-5 #6065 หรือ 086-6546504
โทรสาร 054-648596 e-mail pukan5@hotmail.com

3) นายบรรจง ย้พัฒนา ผู้ร่วมวิจัย
สำนักงานเทศบาลแม่หล่าย 99 หมู่ 5 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่
จังหวัดแพร่ 54000 โทรศัพท์ 054 646842 ,054620320 มือถือ 086 7870051
โทรสาร 054 646842 ,054620320 ต่อ 115

4) นายพีระพัฒน์ ชีระวรรณนะ ผู้ร่วมวิจัย
สำนักงานเทศบาลแม่หล่าย 99 หมู่ 5 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่
จังหวัดแพร่ 54000 โทรศัพท์ 054 646842 ,054620320 โทรสาร 054 646842 ,054620320
ต่อ 115 e-mail T.peerabhat@hotmail.com

5) นางสาวฉัตรพิมล พอสม ผู้ร่วมวิจัย
สำนักงานเทศบาลแม่หล่าย 99 หมู่ 5 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่
จังหวัดแพร่ 54000 โทรศัพท์ 054 646842 ,054620320 โทรสาร 054 646842 ,054620320
ต่อ 115

6) นายนิคม ทิมา ผู้ร่วมวิจัย

โรงเรียนวัดบุญเจริญ ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000

โทรศัพท์ 054 646566 มือถือ 081-8854153

7) นายเสริม เชื้อนสุข ผู้ร่วมวิจัย

โรงเรียนวัดบุญเจริญ ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000

โทรศัพท์ 054 646030 มือถือ 086-1818110

8) นายดาวรุ่ง เหมะสีขันธ์ทะกะ ผู้ร่วมวิจัย

โรงเรียนวัดบุญเจริญ ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000

โทรศัพท์ 054 646031 มือถือ 086-4200674

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ส่งเสริมให้นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน 20 คน และนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) โรงเรียนบ้านแม่หล่ายและโรงเรียนบ้านแม่หล่าย กาช่อง จำนวน 100 คน วิธีวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ระดับป.4-ป.6 และร่วมประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการสอบถามเจตคติของนักเรียนต่อหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงและสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรท้องถิ่นจากคณะครูและนักเรียนด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1) ได้แผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 ชั้นป.4-ป.6 รวม 15 แผนการจัดการเรียนรู้

2) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง มีความตั้งใจเรียน มีความภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ครูและนักเรียนมีความพึงพอใจกับหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง และเห็นด้วยว่ามีความเหมาะสมกับนักเรียนและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้และบูรณาการในรายวิชาอื่นได้ อีกทั้งหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงยังสามารถหล่อหลอมจิตสำนึกและพฤติกรรมของนักเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายให้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนด้วย

คำสำคัญ : วิจัยและพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น ค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง เทศบาลแม่หล่าย
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop local curriculum on the promotion of sufficiency economy lifestyle for schools in Maelai municipality area according to the sufficiency economy philosophy and 2) to promote the students to be proud, have awareness their lifestyle toward sufficiency economy principle, participate in natural resources conservation and use the natural resources astutely. Population in this study were 120 people from 2 schools; 20 teachers and 100 students. The research methodology was participatory action research that the stakeholders participated in developing local curriculum as sufficiency economy curriculum, conducting lesson plans for students in prathomsuksa 4-6 and evaluating local curriculum. The research instrument were questionnaires and indept interview. Then, the data was analyzed by descriptive content analysis. The result summarized as followed :

1) There were 15 lesson plans in sufficiency economy curriculum that were merged appropriately with local wisdom for prathomsuksa 4-6 school.

2) The students knew, understood about sufficiency economy curriculums in high level. They also had intention and were proud in local wisdom. Moreover, teachers and students were satisfied with sufficiency economy curriculum which was appropriate for them and their local wisdom. Besides, it could be implied and integrated in other subjects. Furthermore, sufficiency economy curriculums could be created sustainable natural resources consciousness and behavior of the students surrounding Maelai municipality.

Keywords : research and development, local curriculum, sufficiency economy lifestyle value, Maelai municipality , sufficiency economy philosophy

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การจัดการศึกษา โดยใช้หลักสูตรเดียวกันเหมือนกันหมดทั่วประเทศ ย่อมมีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องหลายประการ ทั้งนี้เพราะความต้องการที่หลากหลายของแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป อาจเป็นอุปสรรคหนึ่งของการนำหลักสูตรไปใช้ ในการพัฒนาหลักสูตร ควรกำหนดให้มีทั้งหลักสูตรแกนกลางสำหรับคนทั้งประเทศและหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับคนแต่ละท้องถิ่นให้หลักสูตรยืดหยุ่นได้ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันไป และในหลักสูตรประถมและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ได้ให้ความสำคัญในส่วนของท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยได้ระบุไว้อย่างชัดเจนทั้งในหลักการแนวดำเนินการของหลักสูตร โดยสรุป คือ ให้นักเรียนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร การให้ความสำคัญต่อท้องถิ่นเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นก้าวที่สำคัญก้าวหนึ่งของวงการศึกษานในการกระจายความรับผิดชอบระดับที่เป็นรากฐานของการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น โดยได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจนว่าในระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองและรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งให้ผู้เรียนแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมกับตนในการทำประโยชน์ให้สังคม ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มุ่งให้ผู้เรียนทำประโยชน์ให้สังคมตามความสามารถของตน (กรมวิชาการ, 2540 : 4-5) ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง ทั้ง 3 ระดับ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดหลักสูตรจึงมีจุดเน้นสำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่หนึ่งจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ประการที่สองส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและประการสุดท้าย คือ เน้นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งในส่วนของการส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรได้นั้น หลักสูตรได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง เกิดความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ บุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะบ่งชี้ได้ว่าการนำเอาหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ในโรงเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้นำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน โดยจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับหลักการจุดหมาย แนวดำเนินการของหลักสูตรแต่ละระดับรวมทั้งเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แต่ละกลุ่มวิชาตามจุดประสงค์กำหนดไว้และตามธรรมชาติของแต่ละวิชาจึงเป็นการสมควรแล้วที่จะให้ผู้บริหาร ผู้ใช้หลักสูตร ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับผู้แทนชุมชนหรือผู้เชี่ยวชาญของท้องถิ่นด้วย เพื่อการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นที่ประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

ซึ่งเทศบาลแม่หล่าย ถือเป็นองค์กรท้องถิ่นหนึ่งที่มีความเข้มแข็งและมีบทเรียนด้านการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ จากอดีตชุมชนเทศบาลแม่หล่ายที่เต็มไปด้วยขยะเหม็นเน่า เต็มไปด้วยแมลงวันที่มีจำนวนมากแม้แต่กินข้าวก็

ยังต้องกางมุ้ง ได้กลับกลายเป็นสวรรค์บนดิน ที่มีอากาศบริสุทธิ์ และเป็นต้นแบบของแหล่งเรียนรู้ เรื่องการจัดทำแผนพลังงานชุมชนดีเด่นที่มีแต่คนชื่นชม และมาคู่กันอย่างไม่ขาดสาย เริ่มจากการ รู้จักวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนแม่หล่ายก่อให้เกิดปัญหา เปลี่ยนวิกฤตให้เป็น โอกาสสู่การค้นหาแนวทางแก้ไขผสมผสานกับภูมิปัญญาและพัฒนาให้เหมาะสมภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนจนก่อนเกิดนวัตกรรมท้องถิ่น โดยชุมชนและเพื่อชุมชนแม่หล่าย

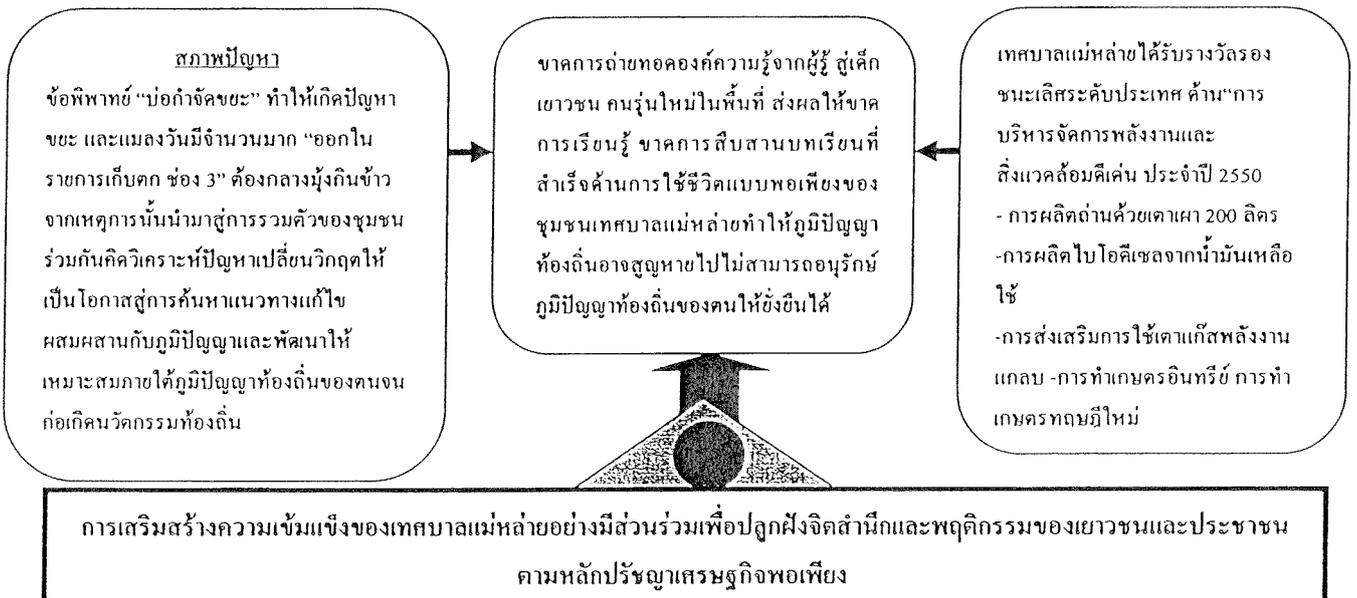
ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดทำโครงการวิจัยการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะปลูกฝังค่านิยมในการดำเนินชีวิตของเยาวชน และประชาชนในเขตเทศบาลแม่หล่ายให้รู้จักอยู่อย่างพอดีบนวิถีของความพอเพียง และพึ่งตนเองได้อย่างไม่ประมาทในการใช้สื่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านการใช้ชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชนใกล้เคียงและชุมชนอื่นๆที่สนใจต่อไปได้

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

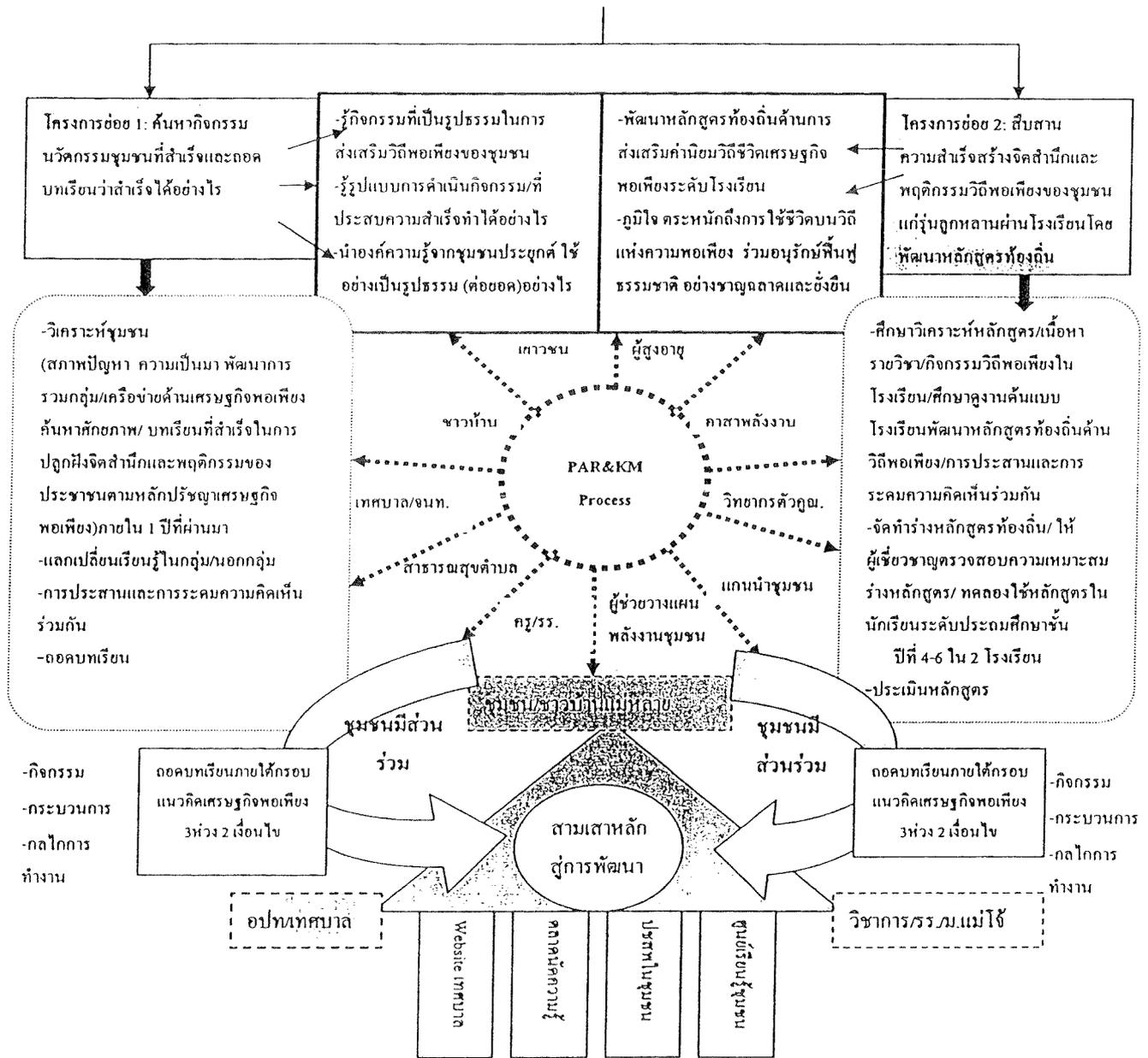
1.2.1 เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2 เพื่อให้นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

1.3 รายละเอียดความเชื่อมโยงระหว่างโครงการ

- 1) ทราบถึงกิจกรรม/กระบวนการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่าย
- 2) ให้ชุมชนรู้จักตนเองถ่ายทอดเรื่องราวความรู้ ถอดบทเรียนความสำเร็จด้านการใช้ชีวิตแบบพอเพียงเป็นลายลักษณ์อักษร ได้ด้วยตัวชุมชนเอง/ต่อขอคชชชผลต่ออย่างเป็นพลวัตร
- 3) มีการสืบสานปลูกฝังค่านิยมการใช้ชีวิตแบบพอเพียงแก่เยาวชนและประชาชนในพื้นที่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภูมิที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการวิจัยย่อย

- หมายเหตุ : 1) PAR ย่อมาจาก “ Participatory Action Research” หมายถึง การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในพื้นที่ชุมชนแม่หลาย ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาร่วมกันตั้งแต่ต้นจนจบการวิจัย
- 2) KM ย่อมาจาก “Knowledge Management” หมายถึง การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสาร มาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนแม่หลายสามารถเข้าถึงความรู้ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ รวมทั้งปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถพึ่งตนเองได้

จากกรอบแนวคิดการวิจัยด้านบนแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของโครงการวิจัยย่อยที่ 2 กับชุดโครงการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเทศบาลแม่หล้าอย่างมีส่วนร่วมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและพฤติกรรมของเยาวชนและประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งโครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล้าภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล้า ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อให้นักเรียนมีความภูมิใจตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ชุมชน ศึกษาสภาพปัญหา ค้นหาศักยภาพกิจกรรมในชุมชนและในระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยแกนนำชุมชน ในทุกภาคส่วน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะครูระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล้า เจ้าหน้าที่เทศบาลแม่หล้า กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ แกนนำพลังงานชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร/เนื้อหารายวิชา/กิจกรรมวิถีพอเพียงในระดับโรงเรียนของเทศบาลแม่หล้า ซึ่งมีอยู่ 2 สถานศึกษา คือ โรงเรียนบ้านแม่หล้ากาซ้อง และโรงเรียนบ้านแม่หล้า (ปัจจุบันยุบรวมโรงเรียนวัดบุญเจริญเข้าร่วมกับโรงเรียนบ้านแม่หล้า) ว่าสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนอะไรบ้างเพื่อนำมาพัฒนาเป็นหลักสูตรร่วมกัน และนำคณะครูระดับโรงเรียนของเทศบาลแม่หล้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาดูงานต้นแบบโรงเรียนที่มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านวิถีพอเพียง จากนั้นก็จัดทำร่างหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อได้ร่างหลักสูตรด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบชุมชนเทศบาลแม่หล้า โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบในร่างหลักสูตร โดยจะมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหลักสูตร 3 ท่าน โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยเฉพาะ ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่หล้ากาซ้อง 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่หล้า 3) ผู้อำนวยการศึกษาเทศบาลตำบลแม่หล้า เมื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบในร่างหลักสูตรแล้ว ก็นำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 ใน 2 โรงเรียนดังกล่าวโดยจัดทำแผนการสอน แบบทดสอบ และแบบประเมินผลหลักสูตรแก่นักเรียนที่ผ่านการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าวเพื่อเข้าสู่การประเมินคุณภาพหลักสูตรท้องถิ่น และทำเรื่องบรรจุเป็นแผนการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.4.1 ได้หลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียน ในเขตเทศบาลแม่หล่าย

1.4.2 ได้รูปแบบกระบวนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลแม่หล่าย

1.4.3 ผู้ที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนตนเองมากยิ่งขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้ ไปปรับใช้ให้เหมาะสมในการดำรงชีวิตต่อไป

1.4.4 เกิดเครือข่ายเยาวชนในการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่เพื่อเป็น กลไกในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ภายใน ชุมชนทั่วทุกพื้นที่ในเขตเทศบาลแม่หล่าย

1.4.5 บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ สามารถนำ ผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นสำหรับชุมชนอื่นๆ ได้

1.5 หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.5.1 เทศบาลตำบลแม่หล่าย
- 1.5.2 สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่
- 1.5.3 โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง
- 1.5.4 โรงเรียนบ้านแม่หล่าย
- 1.5.5 องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่
- 1.5.6 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ – แพร่ เฉลิมพระเกียรติ
- 1.5.7 ชุมชนต่างๆ ที่สนใจ

1.6 นิยามศัพท์

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ ไว้ดังนี้

1.6.1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (Local Curriculum Development) หมายถึง ลักษณะการดำเนินการในการนำหลักสูตรของกรมวิชาการมาจัดเป็นหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้อง กับสภาพแวดล้อมของชุมชนเทศบาลแม่หล่ายในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริมด้านการปลูกฝังการใช้ชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง
2. ปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากคำอธิบายรายวิชาการ ใช้ชีวิตเศรษฐกิจ พอเพียง
3. เลือกใช้ ปรับปรุง เพิ่มเติมสื่อการใช้ชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีอยู่แล้ว

4. จัดทำสื่อการเรียนรู้ด้านการใช้ชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้นมาใหม่
5. จัดทำเนื้อหาวิชาหรือสร้างรายวิชาการใช้ชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้นมาใหม่

1.6.2 ค่านิยม (Value) หมายถึง รูปแบบความคิดของสมาชิกในสังคมที่จะพิจารณาตัดสินและประเมินว่า สิ่งใดมีคุณค่า มีประโยชน์ พึงปรารถนา ถูกต้อง เหมาะสม ดังาม ควรที่จะยึดถือประพฤติปฏิบัติ

1.6.3 วิถีชีวิต (lifestyle) หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลแม่หล่าย ซึ่งประกอบด้วย ระบบคิด ความเชื่อ ค่านิยม บริบททางสังคม วัฒนธรรมของชุมชนเป็นแบบแผนของการดำเนินชีวิต

1.6.4 เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) หมายถึง แนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ โดยเน้นการใช้ชีวิตในสังคมอย่างไม่ประมาท ภายใต้อิทธิพล ความรู้ คู่คุณธรรม ซึ่ง ความพอเพียง (Sufficiency) หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายในชุมชนหรือสังคมนั้น โดยต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชุมชน/สังคม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (Local Curriculum Development)

เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้ในประเทศไทยเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากส่วนกลาง และได้ใช้หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทั่วประเทศ มีมาตรฐานทางการศึกษาอยู่ในระดับเดียวกัน การพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้กว้างขวางในระดับประเทศเช่นนี้จึงมีเนื้อหาสาระกว้าง ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นอยู่มาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้โดยการปรับ เพิ่ม ขยาย หรือสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ในความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

สุนทร สุนันท์ชัย (2518:5) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า "หมายถึงหลักสูตรที่ท้องถิ่นขยาย ตัด หรือเพิ่มเนื้อหากิจกรรมโดยยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นแม่บท และไม่ขัดต่อเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่น หรือศึกษาหลักสูตรที่ท้องถิ่นจัดทำขึ้นบางส่วน เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น"

สุมิตร คุณานุกร (2523:97) ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหมายถึงการขยายและปรับปรุงหลักสูตรระดับชาติ คำว่าขยายหมายถึงการนำเอาทั้งจุดมุ่งหมายและเนื้อหาขยายความคือขยายเนื้อหาให้เพิ่ม มีรายละเอียดที่ครูจะนำไปสอนได้ ส่วนปรับก็คือการนำเอาจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชามาปรับให้ในแต่ละเขตการศึกษา"

อรสา ปราชญ์นคร (2525:121) ได้กล่าวว่า "เป็นการนำเอาหลักสูตรระดับชาติมาใช้โดยพิจารณาถึงลักษณะท้องถิ่นเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อนำให้เหมาะสมกับลักษณะพิเศษของแต่ละท้องถิ่นและลักษณะของผู้เรียนและเป็นการเรียนรู้ที่นำไปใช้ในชีวิตจริง"

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2527:18) ได้ให้หัวข้อสรุปเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า "การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึงการนำเอาหลักสูตรแม่บท (ระดับชาติ) มาปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละระดับ เช่น ภาค จังหวัด อำเภอ และกลุ่มโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน"

กรมวิชาการ (2536: 37) ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า "การพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่นเป็นกระบวนการของการนำหลักสูตรแม่บทไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนให้ได้ผลยิ่งขึ้น นับตั้งแต่การจัดทำรายวิชาขึ้นใหม่ การปรับใช้รายวิชาจากหลักสูตรแม่บท ตลอดจนการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและกระบวนการสอน การวัดผลและการประเมินผล เพื่อให้จัดการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอันเป็นแนวนโยบายของชาติ"

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539:107) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นว่า "หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ"

จากความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง "การนำหลักสูตรแม่บทมาปรับ ขยาย หรือการสร้าง หลักสูตรย่อยขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท โดยให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อผู้เรียนจะได้นำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริง หรือเป็น ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน"

1) เหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ถึงแม้ว่าจะมีหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทแล้ว แต่ยังคงมีการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้เหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้คือ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ 2539:109-110)

1.1 หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระ และ กิจกรรมอย่างกว้างๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหา สาระและประสบการณ์ที่เป็นหลักการต่างๆ ไปไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ ตามสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ทั้งหมด จึง ต้องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด

1.2 การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีผลกระทบโดยตรงต่อทรศนะและการดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ดังกล่าว โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิภาคนาท้องถิ่นของตน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปพัฒนาตน ครอบครัว และท้องถิ่นตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของคนอย่าง เป็นสุข

1.3 การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัวเพราะเป็น กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็วกว่า ดังนั้นจึงควรมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นตน แทนที่จะเรียนรู้เรื่อง ไกลตัว ซึ่งทำ ให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบ ตัวเอง นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

1.4 ทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านใน ชนบทของไทยมีอยู่มากมายและมีค่าบ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลานาน หลักสูตรแม่บทหรือ หลักสูตรแกนกลางไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตร ท้องถิ่นสามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการ สอน ไม่ว่าจะด้านอาชีพ หัตถกรรม เกษตรกรรม ดนตรี การแสดงวรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตน เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตน และสามารถ
ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้

2. ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2.1 ประเภทของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรท้องถิ่นสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

2.1.1 หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาโดยท้องถิ่นเองทั้งหมด แต่ต้องเป็นไปตาม
นโยบายที่ส่วนกลางได้กำหนดไว้ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ละรัฐสามารถจัดทำหลักสูตร
ของตนเองตามความต้องการของรัฐนั้นๆ ได้ แต่ต้องไม่ขัดกับนโยบายของรัฐบาลส่วนกลาง (Federal
Government) ที่ได้กำหนดไว้อย่างกว้างๆ

2.1.2 หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นจากหลักสูตรแม่บทที่ส่วนกลางจัดทำ
กล่าวคือ ส่วนกลางของรัฐจัดทำหลักสูตรแม่บท และเว้นที่ว่างให้ท้องถิ่นมีเสรีภาพในการพัฒนา
หลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น เช่น หลักสูตรประถมศึกษา
มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533 ในประเทศไทย เป็นต้น
หลักสูตรท้องถิ่นประเภทนี้จะพัฒนาได้เป็น 2 กรณี คือ

ก. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาโดยปรับบางส่วนของหลักสูตรแม่บท
กล่าวคือ เป็นการปรับองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรแม่บท เช่น ปรับรายละเอียดของ
เนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น

ข. หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นเป็นรายวิชาใหม่ หรือการสร้างหลักสูตร
ย่อย เพื่อเสริมหลักสูตรแม่บท โดยให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น

2.1.3 หลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาสำหรับท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ
เป็นหลักสูตรที่หน่วยงานในท้องถิ่นพัฒนาเป็นหลักสูตรเฉพาะกิจและเป็นหลักสูตรระยะสั้นๆ เพื่อใช้
กับชุมชนหรือท้องถิ่นตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งความสอดคล้องกับ
สภาพสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น อาชีพ
หลักสูตรซ่อมมอเตอร์ไซด์ หลักสูตรตัดเย็บเสื้อผ้า ที่จัดโดยกรมศึกษานอกโรงเรียนหรือกรม
อาชีวศึกษาในประเทศไทย เป็นต้น

2.2 ลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ในหลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง
พ.ศ.2533 ที่ประกาศใช้ทั่วประเทศในปี พ.ศ.2534 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2536:8-9) ได้
กำหนดให้ท้องถิ่นคือ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา กรมต้นสังกัด หน่วยงานที่
เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นได้ โดยเปิด
โอกาสให้ดำเนินการ 5 ลักษณะดังนี้คือ (กรมวิชาการ, 2536)

2.2.1 ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม เป็นการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมที่เหมาะสมกับสภาพและความเป็นไปของท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ เนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนแปลงไป ท้องถิ่นสามารถกระทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา และในรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชาและทุกกลุ่มวิชาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม คณะทำงานหรือผู้ใช้หลักสูตรจะต้องศึกษาคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรแม่บท ซึ่งในส่วนของกิจกรรมจะระบุถึงแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนกว้างๆ เช่น ใช้คำว่า "ศึกษา" ซึ่งคณะทำงานจะต้องกำหนดกิจกรรมหรือวิธีการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน เช่น เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาบรรยาย ให้ผู้เรียนออกไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น ให้ผู้เรียนออกไปทัศนศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ควรจะมีกิจกรรมที่หลากหลายและเน้นทักษะกระบวนการด้วย

2.2.2 ปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นการพัฒนาหลักสูตร โดยการปรับ ลด หรือเพิ่มเติมรายละเอียดของเนื้อหาจากหัวข้อหรือขอบข่ายที่ระบุไว้ในคำอธิบายของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือในคำอธิบายรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ หัวข้อหรือขอบข่ายเนื้อหาและคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บทเปลี่ยนแปลงไป การปรับรายละเอียดของเนื้อหาที่ท้องถิ่นสามารถทำได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในระดับประถมศึกษาหรือรายวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีทุกรายวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

- 1) ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรแม่บท
- 2) กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะเพิ่มหรือปรับ สำหรับนำมาให้เรียนรู้หรือฝึกทักษะ โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
- 3) นำเอารายละเอียดที่ได้ตามข้อ 2 ไปปรับเข้าในโครงสร้างขอบข่ายของเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์/รายวิชาที่สอดคล้อง แล้วนำไปจัดทำเป็นแผนการสอนต่อไป
- 4) พิจารณาปรับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรับเพิ่มเติม หรือลดนั้น

2.2.3 จัดทำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่ เป็นการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นด้วยการจัดทำเนื้อหาวิชาหรือรายวิชาขึ้นใหม่เพิ่มเติมจากที่มีปรากฏในหลักสูตร โดยให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับท้องถิ่นและจุดประสงค์ของกลุ่มวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์

ระดับประถมศึกษา ท้องถิ่นสามารถจัดทำคำอธิบายในกลุ่มประสบการณ์ต่างๆ เพิ่มเติมขึ้นมาได้ในกรณีที่พบว่าเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้นั้น ไม่ปรากฏในหลักสูตร โดยเฉพาะใน

กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งการเพิ่มเติมคำอธิบายดังกล่าวนี้จะต้องไม่ทำให้จุดประสงค์และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเปลี่ยนแปลงไป

ระดับมัธยมศึกษา ท้องถิ่นสามารถจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมได้เฉพาะส่วนที่เป็นวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกเสรีทุกกลุ่มวิชา โดยรายวิชาที่เพิ่มเติมนี้จะต้องไม่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับรายวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกเสรีที่มีอยู่แล้วในหลักสูตรแม่บท

2.2.4 ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นลักษณะนี้เป็นการเลือกใช้ ปรับปรุง เพิ่มเติมหรือตัดทอนเนื้อหาในสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาของทุกกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่างๆ และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

สื่อการเรียนการสอนที่ท้องถิ่นสามารถพัฒนาเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบด้วย

-หนังสือเรียน หมายถึง หนังสือที่กำหนดให้ใช้สำหรับการเรียนการสอนรายวิชาใดรายวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะมีเนื้อหาตรงตามที่ระบุไว้ในรายวิชานั้นๆ อาจจะมีลักษณะเป็นเล่มหรือเป็นชุดก็ได้

-แบบฝึกหัด หมายถึง สื่อที่ใช้สำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะและความแตกฉานในบทเรียนมากยิ่งขึ้น

-หนังสือเสริมประสบการณ์ หมายถึง หนังสือเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องก็ได้สำหรับให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หนังสือเสริมประสบการณ์แยกเป็น 4 ประเภทคือ

(1) หนังสืออ่านนอกเวลา เป็นหนังสือที่กำหนดให้ใช้การเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้ผู้เรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือกิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร

(2) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาอ้างอิงหลักสูตร ซึ่งมีความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของผู้เรียน สำหรับให้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

(3) หนังสืออุเทศ เป็นหนังสือสำหรับค้นคว้า อ้างอิง เกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยมีการเรียบเรียงเป็นเชิงวิชาการ

(4) หนังสือส่งเสริมการอ่าน เป็นหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ไป ไม่จำกัดอวัฒนธรรมประเพณีและศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติและมีสาระประโยชน์ มุ่งส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและมีนิสัยรักการอ่าน (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2548)

2.3) การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

วิจิตร ศรีสอาน (2549) ได้ปาฐกถาในการประชุมนานาชาติด้านการศึกษาของ APEID ครั้งที่ 10 ในหัวข้อ “เรียนรู้ร่วมกันเพื่อวันพรุ่งนี้ : การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) ได้เน้นดัชนีชี้วัดความสุขในการพัฒนาประเทศ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้นำมาเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษา ที่มุ่งให้เกิดความเสมอภาค การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเสริมสร้างคุณธรรมสู่การเรียนรู้ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี และความยุติธรรม โดยการปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรม ทำให้ประชาธิปไตยมีความชัดเจน โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ การศึกษามีได้เน้นแต่การให้เฉพาะความรู้แก่เด็กนักเรียน แต่ต้องให้แนวคิดในการดำรงชีวิตด้วย ครูจึงต้องตระหนักถึงการทำให้เด็กรู้จักคิดวิเคราะห์ มีความประพฤติกี่เหมาะสมอันจะส่งผลต่อสังคม ประเทศและต่อโลก ทั้งนี้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งเน้นพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ทั้งนี้ตัวครูต้องมีความรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันกับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้นต้องรู้จักพิจารณารับอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักแก้ไขปัญหอย่างเป็นขั้นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จักและเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพและผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง

เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรมบ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดคล้องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปัน มีจิตสำนึก อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงมิติต่างๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้อาจเกิดขึ้นได้ ครูต้องใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ซึ่งเป้าหมาย 4 มิติ มีดังนี้

(1) มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน ให้มีความขยันหมั่นเพียรประกอบสัมมาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน การปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ เป็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้ช่วยให้เกษตรกร

จำนวนมากมีรายได้สูงเพิ่มขึ้น มีชีวิตที่เป็นสุขตามสมควรแก่สภาพ พ้นจากการเป็นหนี้และความยากจน สามารถพึ่งตนเองได้ มีครอบครัวที่อบอุ่นและเป็นสุข

(2) มิตিদ้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจในสิ่งที่มี ยินดีในสิ่งที่ได้ทำ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มที่ตัวเอง โดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอเป็นการปฏิบัติตามทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา

(3) มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสุขสงบ ประชาชนมีความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่มุ่งให้เกิดความสามัคคีร่วมมือกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้โดยปราศจากการเบียดเบียนกัน การเอาัดเอาเปรียบกัน การมุ่งร้ายทำลายกัน

(4) มิติด้านวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต (Way of life) ของประชาชน เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตที่ประหยัดคอกออม มีชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้สิน เกิดการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดปัญหาหนึ่ง ที่บ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ

ในส่วนของการเข้าถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครูต้องคิดหาวิธีที่จะเข้าถึงตัวเด็กก่อน พิจารณาคูก่อนว่าจะสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เข้าไปในวิธีคิดและในวิชาการต่างๆ ได้อย่างไร ทั้งนี้ ครูต้องมีการจัดกิจกรรมกลุ่มให้นักเรียน ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความสามารถของเด็ก ในแต่ละช่วงชั้น เช่น ในกิจกรรมการเก็บขยะเพื่อรักษาความสะอาดของโรงเรียนนั้น ครูอาจจัดกิจกรรมสำหรับเด็กในแต่ละช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 1 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะเพื่อให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตน ในระดับบุคคล ช่วงชั้น 2 สร้างกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กช่วยกันเก็บขยะและนับขยะ ให้รู้จักการวิเคราะห์ และรู้ถึงความเชื่อมโยงของตนเองกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในโรงเรียน ช่วงชั้นที่ 3 สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักเชื่อมโยงกับชุมชนภายนอกรอบๆ โรงเรียน เช่น สร้างกิจกรรมที่สอนให้เด็กรู้จักแบ่งขยะ ร่วมมือกับชุมชนในการรักษาสีเขียวแวดล้อม ในพื้นที่ที่โรงเรียนและชุมชนของเขาตั้งอยู่ด้วย

กิจกรรมทั้งหมดนี้สำคัญ คือ ต้องเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยสถานศึกษาควรตั้งเป้าหมายให้เกิดการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนรู้ สอนให้เด็กพึ่งตนเองให้ได้ก่อน จนสามารถเป็นที่พึ่งของคนอื่นๆ ในสังคมได้ต่อไป

2.4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากกรณีศึกษาโครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง นครปฐมบ้านเรา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อจังหวัดนครปฐมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (อิทธิพล น้อยไม้, 2546)

นอกจากนั้น จากบทเรียนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนสารภีพิทยาคม ผลที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม พบว่า ในด้านผู้เรียน นักเรียนได้ลดภาระงานที่ซ้ำซ้อน ลดชั่วโมงเรียนลง ทำให้ มีเวลาว่างที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองตามความถนัดของตนเองมากขึ้น และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ส รางบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนรู้ นักเรียนได้เรียนรู้จากของจริงและแหล่งเรียนรู้มากขึ้น และได้เรียนรู้โดยการสืบค้นด้วยตนเองมากขึ้น นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวสู่สาระแกนกลาง ทำให้มีอิสระด้านความคิด มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกมากขึ้น ได้ปฏิบัติจริง เกิดทักษะในการทำงานและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เกิดความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น เกิดการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล เข้าใจตัวเอง และผู้อื่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนานไม่เบื่อ ได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ ของตนเอง รวมถึงได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ทำให้เกิดความตระหนักและเกิดความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นของตนเอง และได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ อีกทั้งได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ หรือเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ส่วนในด้านครูผู้สอน พบว่า คณะครูเกิดการทำงานเป็นทีมมากขึ้นในการร่วมกันระดมความคิดร่วมกันในการทำงาน และทำให้ได้ค้นพบศักยภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล นอกจากนี้ ยังเป็นการลดชั่วโมงสอน/ภาระงานในการมอบหมายงานแก่นักเรียน เกิดการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน อีกทั้ง ครูยังได้พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และร่วมเรียนรู้วิถีชีวิตในท้องถิ่น และนำความรู้จากท้องถิ่นสู่สาระแกนกลางมากขึ้น เกิดความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่สูงขึ้น ในด้านชุมชน พบว่า โรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนมากขึ้น ชุมชนเห็นความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม (<http://www.sarapee.ac.th/index.php?name=News&file=article&sid=86>; ออนไลน์ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552)

อีกทั้ง เกลิตยพันธ์ ขจรผดุงกิตติ และคณะ ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษานักศึกษาโปรแกรมการประถมศึกษา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นที่นักศึกษาพัฒนาขึ้น มีจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง พัดใบตาล หนึ่งตะลุง ขนมหวาน น้ำดื่มสมุนไพร ข้าวซ้อมมือ และน้ำพริกแกง ทุกหลักสูตรเป็นหลักสูตรระยะสั้น ใช้เวลาเรียนประมาณ 15-20 ชั่วโมง เนื้อหาสาระเป็นเรื่องในชุมชนของตำบลคำหู่ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และมุ่งเน้นการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากการศึกษาผลการพัฒนาระบบการเรียนรู้อยู่ด้วยกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน รวมถึง การศึกษาผลหลังจากการใช้หลักสูตรกับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

- 1) การเรียนรู้ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาเกิดความเข้าใจถ่องแท้ถึงขั้นตอนและกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่มีคุณค่าตรงตามเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักศึกษาสามารถปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนผ่านกรณีปัญหาท้องถิ่น ได้อย่างถูกต้องตามลำดับขั้นตอนที่แท้จริงในการสอน

ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน นักศึกษามีความพอใจกับความสนใจและความสนุกสนานของนักเรียนในการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติจริงที่ตนได้จัดขึ้น

2) ประสพการณ์การเรียนรู้ และข้อเสนอแนะของครูภูมิปัญญาที่ร่วมในโครงการ พบว่า ครูภูมิปัญญาที่มีความภูมิใจและเต็มใจในการมีบทบาทร่วมจัดการศึกษาแก่เยาวชนในชุมชนของตน ทั้งนี้ให้ข้อเสนอแนะว่า การสอนในลักษณะนี้ โรงเรียนควรจัดทำแผนการเรียนล่วงหน้า และร่วมคิดรวมนวางแผนกับครูภูมิปัญญาในการจัดการเรียนรู้ออกแบบให้ผู้เรียน นอกจากนั้นควรมีการจัดค่าใช้จ่ายด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติของนักเรียนด้วย

3) ประสพการณ์การเรียนรู้และข้อเสนอแนะของครูอาสาในโครงการ พบว่า ทุกคนมีความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ การให้ชุมชนร่วมจัดการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนการสอนที่เน้นกระบวนการเรียนรู้จากการร่วมฝึกปฏิบัติจริงในโครงการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงมีแนวความคิดจะขยายผลต่อจากโครงการนี้ไปยังหลักสูตรท้องถิ่นอื่นๆ และจะมีการขยายเครือข่ายกับครู โรงเรียนต่างกลุ่มในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

4) ประสพการณ์การเรียนรู้และข้อเสนอแนะของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสุข ชอบการเรียนที่ได้ฝึกปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนจากครูภูมิปัญญาในชุมชนของตน มีความภูมิใจในภูมิปัญญาของชุมชนที่ตนอยู่และภูมิใจในผลงานที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติจริงในการเรียนครั้งนี้ ต้องการให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่มีการฝึกปฏิบัติจริงในกิจกรรมเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องต่างๆ ในปีต่อไป นอกจากนี้ มีนักเรียนที่ไปฝึกฝนปฏิบัติเพิ่มเติมกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการส่วนตัว และมีโอกาสได้นำเสนอผลงานในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนและชุมชนในวาระอื่นๆ ด้วย (เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ และคณะ , 2546)

ทั้งนี้ สุเมธ งามกนก (2551) ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยได้สร้างชุดการสอนเพื่อเสริมสร้างค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายประเภท เช่น สื่อใบความรู้ ใบงาน รูปภาพ แบบฝึกหัด และกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม ทำให้นักเรียนเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีและมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม นำเสนอเหตุผลและแสดงความคิดเห็นด้วยตัวเองส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ และก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เรียนและเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น

สอดคล้องกับ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2551) ได้ศึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคเหนือ พบว่า ครูสังคมศึกษามากกว่าร้อยละ 50 ได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 8 กิจกรรม ดังนี้ คือ 1) การจัดกิจกรรมบริการสาธารณะเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง 2) การศึกษาดูงานในแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง 3) การวิเคราะห์กรณีศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง 4) การจัดทำโครงการเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียง 5) การอภิปรายข่าวหรือสถานการณ์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง 6) การสืบค้นความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) การจัดป้ายนิเทศให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และ 8) การแสดงนิทรรศการที่

ประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนั้นยังพบว่ามีการแสดงบทบาทสมมติ หรือ สถานการณ์จำลอง การวิเคราะห์ภาพยนตร์ หรือสารคดีเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การเขียน บันทึกรหรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงมีการผลิตสื่อแผ่นพับ แผ่น ป้าย สื่อวิทยุ วรรณคดีเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้ง ยังมีการสอดแทรกค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียงในด้าน ความมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีด้วยการเสริมสร้างคุณธรรม 8 ประการ ให้กับนักเรียนในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความขยัน ความมีน้ำใจ ความซื่อสัตย์ ความสะอาด ความมีวินัย ความสุภาพ ความประหยัด และความสามัคคี ซึ่งนักเรียนเห็นว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรสาระเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีประโยชน์ ร้อยละ 80.08

บทที่ 3

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อให้นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

3.1 ระเบียบวิธีวิจัย

3.1.1 วิธีการเก็บข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ได้จากการสอบถามข้อมูลเบื้องต้นจากสังกัดหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง โรงเรียนบ้านแม่หล่าย เทศบาลแม่หล่าย กลุ่มอาชีพ กลุ่มวิทยากรตัวคูณ ตลอดจนนักวิชาการท้องถิ่นที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือได้ศึกษาเกี่ยวกับชุมชน โดยมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก รวมถึงมีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม มีการศึกษาเรียนรู้ และวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยให้คนในชุมชนเทศบาลแม่หล่ายมีส่วนร่วมในการคิด ทำแก้ปัญหา พัฒนา ประเมินผล ร่วมกับนักวิจัย

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ได้จากการศึกษาเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลด้านสถิติต่างๆ แผนที่ ข้อมูล กชช 2 ค. ข้อมูล จปฐ. สิ่งตีพิมพ์ วารสาร บทความ ตลอดจนเอกสารต่างๆในชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเทศบาลแม่หล่าย

3) วิธีการประมวลผลและสังเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) พิจารณาจากข้อมูลเอกสาร และข้อเท็จจริงที่ได้จากการสำรวจ สัมภาษณ์และสังเกตการณ์ในพื้นที่เป้าหมาย โดยนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละกิจกรรมนำมาจัดระเบียบข้อมูลใหม่ โดยการจำแนกประเภทเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การศึกษาและกิจกรรมแล้วนำมาวิเคราะห์ควบคู่บริบท รวมทั้งการเปิดเวทีสรุปผลการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งมีชุมชนและทีมวิจัย วิเคราะห์ กำหนดตัวชี้วัด และประมวลผลร่วมกัน โดยยึดประชาชนในชุมชนเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมาย : คือ คณาจารย์ในสถานศึกษาที่อยู่ในเขตเทศบาลแม่หล่าย ระดับประถมศึกษา และกลุ่มนักเรียน ในโรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชาชนุสรณ์) และ โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง (ลือราษฎร์อุปถัมภ์) ที่จะร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “เศรษฐกิจพอเพียง”

3.1.3 กิจกรรมวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

การดำเนินการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีวิธีการดำเนินการตามวิธีวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเพื่อจัดเตรียมข้อมูล ด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การวิเคราะห์หลักสูตรแม่บทโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นรวมทั้งเนื้อหาสาระเกี่ยวกับจังหวัดแพร่ และวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเทศบาลแม่หล่ายและในจังหวัดแพร่ โดยมีผู้ร่วมให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียน คณะกรรมการโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำชุมชน และประชาชนในชุมชน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และสรุปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตร

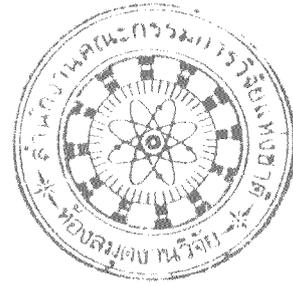
การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการนำผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดโครงสร้างหลักสูตร แล้วนำโครงสร้างหลักสูตรมาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบภายในโครงสร้างหลักสูตร แล้วปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างหลักสูตรตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย โดยมีการทำการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังจากนั้นจึงดำเนินการสอน โดยกลุ่มทดลองได้เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น แต่เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามแผนการสอนแบบปกติ เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนการสอน ให้กลุ่มตัวอย่างทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง และใช้แบบวัดเจตคติต่อการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินหลักสูตร

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินคุณภาพของหลักสูตรท้องถิ่น โดยประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น ว่าผ่านตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อให้นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อนคนในชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งผลการวิจัยจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

- 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เพื่อให้ นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการ ใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1.1 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย

คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) และโรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ่อง (สิโรราษฎร์อุปถัมภ์) จำนวน 20 คน (รายละเอียดภาคผนวก ข) ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ โดยมีการจัดเวทีสำรวจกิจกรรมที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน วิเคราะห์หลักสูตร และได้รวบรวมข้อมูลเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีพอเพียงจากทั้ง 2 โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย มาพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งหลักสูตรนี้ใช้แตกต่างจากของกระทรวงศึกษาธิการเป็นการนำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่แล้วในชุมชนมาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นสู่การเรียนการสอนแก่นักเรียนในพื้นที่ชุมชนแม่หล่าย โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ดังนี้

- 1) หลักคิดในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้เริ่มจากการจัดทำร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดมาตรฐานเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระเรียนรู้วิชาต่างๆ ในแต่ละชั้น แล้วจึงจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลัก ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหน่วยการเรียนรู้

ที่บูรณาการหลักคิด และหลักปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้อีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ

2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของการใช้คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติ ปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการอย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

3) ขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้/แผนการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่เคร่งครัดในรูปแบบของการเขียนหน่วย/แผนการเรียนรู้ สามารถปรับใช้ได้ตามธรรมชาติของวิชา ระดับชั้น ตามบริบทของโรงเรียน แต่คงหัวข้อสำคัญไว้ ได้แก่ (1) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (2) สาระการเรียนรู้ (3) กิจกรรมการเรียนรู้ (4) สื่อ/แหล่งเรียนรู้ (5) การวัดและประเมินผล

3.2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอน ดังนี้

- เริ่มจากการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาและเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระและกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่จะเรียน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ในแต่ละสถานศึกษา

- วิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- จัดกิจกรรมการเรียนรู้

- เลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน

- กำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผลตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนได้รับ ได้แก่ (1) นักเรียนได้รับความรู้ที่ชัดเจน (2) นักเรียนมีแนวทางในการประยุกต์ใช้ความคิดในชีวิตประจำวัน (3) นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง (4) นักเรียนได้รับการวัดผลตามสภาพจริง

ซึ่งการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นต้องทำความเข้าใจความหมายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยใช้ 2 เงื่อนไข คือ คุณธรรมและความรู้ ในการสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุหรือเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งผู้วิจัยและแกนนำทางการศึกษาในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่ายได้ยึดความหมายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากเว็บไซต์ www.sufficiencyeconomy.org (ภาคผนวก ก) เป็นหลัก จากนั้นจึงร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) โดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงกับมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

(1) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “ชีวิตมีคุณค่า พึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(1.1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง: การดำเนินชีวิตตามรอยพ่อพรอครอบครัวอยู่สบาย

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 : เรื่องดำเนินชีวิตตามรอยพ่อพรอครอบครัวอยู่สบาย
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 1) อธิบายหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกต้อง
- 2) นำหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

สาระการเรียนรู้

- 1) หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) การดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัวตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ
 - 1.1 นักเรียนรู้สภาพการเลือกการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ของตนเองและครอบครัวได้

อย่างเหมาะสมกับฐานะ

- 2) ความมีเหตุมีผล
 - 2.1 นักเรียนรู้จักการพิจารณาใคร่ครวญว่าการดำเนินชีวิตของตนเองว่าเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่

หรือไม่

- 3) การมีภูมิคุ้มกัน
 - 3.1 นักเรียนเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.2 นักเรียนรู้จักเลือกเวลา สถานที่ในการดำเนินชีวิตที่ไม่มีความเสี่ยง

4) เงื่อนไขความรู้

- 4.1 ใช้ความรู้รอบรอบ ระมัดระวังในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของความเปลี่ยนแปลง

ของสังคมตลอดเวลา

5) เงื่อนไขคุณธรรม

- 5.1 ความรับผิดชอบ ความมีวินัย การพึ่งตนเอง และการรู้จักแยกแยะถูก ผิด โดยใช้

สติปัญญา

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) ให้นักเรียนฟังเพลง “ภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา” แล้วร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาจากเนื้อเพลงว่าเนื้อเพลงกล่าวถึงเรื่องอะไรบ้างและมีสิ่งใดที่จะนำมาเป็นข้อคิดในการดำเนินชีวิตของตนเองที่เกิดเป็นคนไทย บนผืนแผ่นดินไทย โดยให้เขียนเป็นผังความคิด

2) นักเรียนและครูสนทนาเนื้อหาจากบทเพลงว่ามีความเชื่อมโยงกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตของสังคมไทยในเรื่องความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีความคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรู้ และคุณธรรม

ขั้นประสบการณ์

1) นักเรียน ศึกษาหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อ E-book เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วบันทึกสาระสำคัญในใบงาน โดยให้

- สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- สรุปแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง
- สรุปหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/กรอบแนวคิด/คุณลักษณะ
- สรุปคำนิยาม ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
- สรุปเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

2) นักเรียนจัดทำแผนผังความคิดเกี่ยวกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปเป็นองค์ความรู้กลุ่ม

3) ให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจกิจกรรมการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ของตนเองและของครอบครัวแล้วบันทึกในใบงาน นำผลการสำรวจมาวิเคราะห์/จำแนกกิจกรรม ในครอบครัวที่เป็นผลดีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง อภิปรายในกลุ่ม

4) นักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมการดำเนินชีวิตในครอบครัวที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

5) นักเรียนนำเสนอผลงานการจัดทำแผนผังความคิด (Mind Map) ไปจัดแสดงที่ป้ายนิเทศในห้องเรียน/นอกห้องเรียน

6) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนสรุปสาระสำคัญที่ได้เรียนรู้

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี และการใช้ความรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง มีคุณธรรมประกอบในการวางแผนการตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่างๆ และนักเรียนควรใช้หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อ

- 1) เพลงภูมิแผ่นดิน นวมินทร์มหาราชา
- 2) หนังสือประกอบการเรียน E-book เรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
- 3) ใบงานเรื่องสำรวจกิจกรรมของตนเองและครอบครัวที่ดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

แหล่งเรียนรู้

บ้านของนักเรียน ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) สังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรม อภิปราย ถาม-ตอบ
- 2) ตรวจผลงาน
- 3) แบบทดสอบ

เกณฑ์การประเมิน

- 1) การอภิปราย
 - 1.1 อภิปรายครบทุกประเด็น บันทึก และสรุปได้อย่างเป็นระบบ (3 คะแนน)
 - 1.2 อภิปรายครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (2 คะแนน)
 - 1.3 อภิปรายไม่ครบทุกประเด็น สรุปไม่ชัดเจน (1 คะแนน)
- 2) การตรวจผลงาน (ฝังความคิด)
 - 2.1 จัดทำฝังความคิด ครอบคลุม หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้สมบูรณ์ ถูกต้อง (3 คะแนน)
 - 2.2 จัดทำฝังความคิดหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้เพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่ง (2 คะแนน)
 - 2.1 จัดทำฝังความคิดหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้เพียงประเด็นใดประเด็นหนึ่ง และไม่ครอบคลุมครบถ้วน (1 คะแนน)

(1.2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง: ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมีคุณค่า ใช้อย่างพอเพียง

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบสภาพปัญหาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ปัญหา

**แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 : เรื่องทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมีคุณค่า ใช้รักษาอย่างพอเพียง
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สำรวจสภาพปัญหาและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

สาระการเรียนรู้

- 1) การสำรวจสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
- 2) แนวทางการแก้ปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

ได้สำรวจและรู้จักทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนตนเอง มีความพอประมาณในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เหมาะสมกับตนเอง

- 2) ความมีเหตุมีผล

นักเรียนคำนึงถึงความจำเป็นและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพและสูงสุด

- 3) การมีภูมิคุ้มกัน

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด ตลอดจนช่วยกันอนุรักษ์และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมจะทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีในอนาคต

- 4) เงื่อนไขความรู้

ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แนวทางการแก้ปัญหาในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเมื่อนำทรัพยากรต่างๆ เช่น พลังงาน ฯลฯ มาใช้ให้รอบคอบ คมค่าและไม่ทำลาย

- 5) เงื่อนไขคุณธรรม

มีความตระหนักในการร่วมกันรักษาสิ่งแวดล้อม (การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต) ความสามัคคีการมีจิตสาธารณะ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1) ครูเล่านิทานเรื่อง “จิ้งหรีดน้อยย้ายบ้าน” ให้นักเรียนฟัง
- 2) นักเรียนและครูสนทนาถึงเรื่องราวของตัวละครในนิทาน เช่น
 - 2.1) ในนิทานมีเรื่องราวเกี่ยวกับอะไรบ้าง
 - 2.2) มีสัตว์กี่ชนิดในนิทานที่นักเรียนฟัง/อ่าน
 - 2.3) สิ่งที่ทำให้จิ้งหรีดน้อยนอนไม่หลับคืออะไร ฯลฯ
 - 2.4) นักเรียนได้ข้อคิดอะไร จากเรื่องที่ฟัง

ขั้นประสบการณ์

- 1) ครูนำภาพข่าวหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยให้นักเรียนศึกษาและแสดงความคิดเห็น
- 2) นักเรียนอภิปรายถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของตนเองในประเด็นต่อไปนี้
 - 2.1) ในชุมชนของนักเรียนมีทรัพยากรธรรมชาติอะไรบ้าง
 - 2.2) ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มีสภาพอย่างไร
 - 2.3) ถ้านักเรียนใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน อย่างไม่ประหยัดและคุ้มค่าจะเกิดผลอย่างไร
 - 2.4) เมื่อชุมชนของนักเรียนเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนักเรียนจะอย่างไร
- 3) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลการอภิปรายตามประเด็นคำถาม
- 4) นักเรียนแต่ละกลุ่ม ดำรง/ศึกษาปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ในชุมชนแล้วบันทึกผล การสำรวจลงในใบงาน
- 5) นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ในเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนหน้าชั้นเรียน
- 6) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมพอควรกับความจำเป็นของตนเอง มีการประมาณการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และคุ้มค่าก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีประสิทธิภาพมากที่สุดมีการบำรุงดูแลรักษา ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะทำให้มีทรัพยากรเพื่อใช้ในโอกาสต่อไปในอนาคตที่ยาวนานและยั่งยืน ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีเป็นอย่างดี

สื่อ

- 1) นิทานเรื่อง “จิ้งหรีดน้อยย้ายบ้าน”
- 2) ใบงานที่ 1 สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม
- 3) ใบงานที่ 2 สำรวจสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม

แหล่งเรียนรู้

แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น แม่น้ำ ป่าไม้ ฯลฯ

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) แบบสังเกตพฤติกรรม
- 2) แบบตรวจผลงาน

เกณฑ์การประเมิน

11-12 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี
9-10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
ต่ำกว่า 8 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

ได้ระดับพอใช้ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

(1.3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง: รับ-จ่าย อย่างรู้ค่าพาชีวิตให้ปลอดภัย

: มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจสภาพรายรับ-รายจ่าย ของตนเองและวางแผนการใช้จ่าย

ตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

**แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 : เรื่องรับ-จ่าย อย่างรู้ค่าพาชีวิตให้ปลอดภัย
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 1) อธิบายข้อมูลการใช้จ่ายเงินของตนเองและครอบครัวในชีวิตประจำวัน ได้
- 2) วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเอง
- 3) เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการจัดทำรายรับ-รายจ่ายประจำวันของตนเอง

สาระการเรียนรู้

การวางแผนการใช้จ่ายเงินของตนเอง ตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ
นักเรียนรู้สภาพรายรับ-รายจ่ายของตนเองเพื่อจะประมาณตนได้ถูกต้อง
- 2) ความมีเหตุมีผล
นักเรียนรู้ความจำเป็นในการซื้อสิ่งของและเครื่องบริโภคว่าเหมาะสมกับฐานะของตนเองหรือไม่
- 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
นักเรียนเห็นความสำคัญของการออมทำให้ชีวิตมีความสุขในภายหน้า
- 4) เงื่อนไขความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง)
การทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายสามารถลดค่าใช้จ่าย
- 5) เงื่อนไขคุณธรรม
การประหยัด มีวินัยในการออม มีวินัยในการใช้เงิน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับรายรับและรายจ่าย ภายในครอบครัวของนักเรียน โดยใช้คำถามต่อไปนี้

- การใช้จ่ายสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว
- นักเรียนคิดว่าจะทำอย่างไรให้การใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวมีความเหมาะสมกับ

สภาพของตนเอง

ขั้นให้ประสบการณ์

- 1) นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน
- 2) ศึกษาตัวอย่างการบันทึกรายรับ-รายจ่าย
- 3) นักเรียนอภิปรายและวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้
 - 3.1) รายการที่มีความจำเป็นเรียงจากมากไปหาน้อย
 - 3.2) รูปแบบการบันทึกที่มีความเหมาะสมมากที่สุดเพียงใด
- 4) นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานการอภิปรายในกลุ่มของตนเอง
- 5) ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มนำผลการอภิปรายมานำเสนอหน้าชั้นเรียน
- 6) นักเรียนและครูช่วยกันสรุปรายการที่มีความจำเป็นและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต
- 7) นักเรียนจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา
- 8) นักเรียนแลกเปลี่ยนบันทึกรายรับ-รายจ่ายของเพื่อนในกลุ่มเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
- 9) นักเรียนร่วมกันอภิปรายประโยชน์และความจำเป็นของรายการในบันทึกรายรับ-รายจ่าย

ของเพื่อนในกลุ่ม

- 10) นักเรียนจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเอง โดยคำนึงถึงประโยชน์และความมีเหตุผลในการใช้จ่าย
- 11) ให้นักเรียนจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายเรื่องการบันทึกรายรับ-รายจ่ายเพื่อเป็นองค์ความรู้กับนักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความจำเป็นในการจัดทำแบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย ในชีวิตประจำวันตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

สื่อ

- 1) ตัวอย่างการบันทึกรายรับ-รายจ่าย
- 2) แบบบันทึกรายรับ-รายจ่าย
- 3) ใบความรู้เรื่องการบันทึกรายรับ-รายจ่าย

แหล่งเรียนรู้

องค์กรในชุมชน เช่น สหกรณ์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มทอผ้า ฯลฯ

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) สังเกตความสนใจในการร่วมกิจกรรม การอภิปรายหรือถาม-ตอบ
- 2) ตรวจสอบบันทึก

เครื่องมือวัด

- 1) แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน
- 2) แบบตรวจการบันทึก

เกณฑ์การประเมิน

11-12 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี
9-10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
ต่ำกว่า 8 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

ได้ระดับพอใช้ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

(1.4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง: รู้คุณค่าภูมิปัญญาพอเพียง
: มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 : เรื่องรู้คุณค่าภูมิปัญญาพอเพียง
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 1) สำรวจ/บันทึกประเภทบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชนของตนเอง
- 2) จำแนกประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ
- 3) เห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) มีส่วนร่วมในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้เป็นมรดกของชาติ

สาระการเรียนรู้

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

สำรวจและศึกษานำวิธีการทำงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการ

ดำเนินชีวิต

- 2) ความมีเหตุมีผล

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน

- 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

สร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 4) เงื่อนไขความรู้ (รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง)

ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาในท้องถิ่น เช่น ด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม ประเพณี

วรรณกรรม ฯลฯ

- 5) เงื่อนไขคุณธรรม

ความสามัคคี เป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) นำชิ้นงาน ผลิตภัณฑ์ของครูภูมิปัญญาท้องถิ่นสาขาต่างๆ มาให้นักเรียนดูและร่วมกัน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานในเรื่องต่อไปนี้

1.1) ผลิตภัณฑ์ที่นำมาให้ดูนั้นผลิตจากวัสดุประเภทใด

1.2) ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมีประโยชน์อย่างไร

1.3) นักเรียนยกตัวอย่างผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญา ที่อยู่ในชุมชนของนักเรียน

2) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงประโยชน์ของผลงานนั้น

3) ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

ขั้นให้ประสบการณ์

1) ให้นักเรียนศึกษาประวัติและผลงานของครูภูมิปัญญาไทย

2) แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน ให้แต่ละกลุ่มศึกษาไปความรู้ เรื่องภูมิปัญญาไทยแล้วร่วมอภิปรายนำมาเขียนสรุปในประเด็นต่อไปนี้

- ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง อะไร

- ภูมิปัญญาไทยจำแนกเป็นสาขาใดบ้าง

3) ให้ตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน

4) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาไปความรู้เรื่องวางแผนการทำโครงการแล้วทำโครงการสำรวจภูมิปัญญาในท้องถิ่นโดยการสำรวจนอกเวลาเรียน แล้วนำผลกลับมาร่วมกันทำรายงานส่งครั้งต่อไป

ขั้นสรุป

นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น และสรุปในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยครูช่วยเพิ่มเติมข้อคิดเห็น ในประเด็นที่ร่วมกันแสดงความคิดเห็น

สื่อ

1) ภาพสินค้า/ผลิตภัณฑ์ในชุมชน

2) แบบสำรวจ

3) แบบประเมิน โครงงานนักเรียน

แหล่งเรียนรู้

ผลิตภัณฑ์ในชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1) การสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

2) แบบสังเกต

3) แบบตรวจผลงาน โครงการ

เกณฑ์การประเมิน

11-12 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี
9-10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
ต่ำกว่า 8 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ปรับปรุง

ได้ระดับพอใช้ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

กิจกรรมเสนอแนะ

มอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำโครงการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ส่งในครั้งต่อไป

(1.5) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง : อยู่อย่างพอ พออยู่ พอกิน พอเพียง เลี้ยงชีวิตเป็นสุข

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้

(ภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์)

(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4)

เรื่อง “อยู่อย่างพอ พออยู่ พอกิน พอเพียง เลี้ยงชีวิตเป็นสุข”

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ปลูกพืชผักสวนครัวตามฤดูกาลได้

สาระการเรียนรู้

- 1) ลักษณะและสภาพของดินที่ใช้ปลูกผักสวนครัว
- 2) ชนิดของผักที่ควรปลูกตามฤดูกาล
- 3) การเตรียมแปลง/อุปกรณ์ในการปลูก
- 4) ปลูกผักสวนครัว และบำรุงรักษา

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

นักเรียนได้สำรวจการปลูกพืชสวนครัวในท้องถิ่นของตนเองและตรวจสอบการผลผลิตผักสวนครัวของตนเอง

- 2) ความมีเหตุมีผล

นักเรียนมีความตระหนักรู้ว่าการปลูกผักสวนครัวมีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว

- 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

-นักเรียนได้บริโภคผักปลอดสารพิษ

-นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

-นักเรียนสามารถนำผลผลิตบางส่วนไปจำหน่ายและมีรายได้ของตนเองและครอบครัว

4) เงื่อนไขความรู้

- ชนิดของดินที่เพาะปลูก
- การเตรียมแปลง/อุปกรณ์ในการปลูก
- การดูแล ให้น้ำปุ๋ย กำจัดวัชพืช

5) เงื่อนไขคุณธรรม

ความรับผิดชอบ การพึ่งตนเอง ความขยันอดทนในการทำงาน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) นำพืชผักสวนครัวที่สามารถปลูกได้ในท้องถิ่นตามฤดูกาล เช่น ผักบุ้ง ผักคะน้า ผักกวางตุ้ง ฯลฯ มาให้นักเรียนดูแล้วสนทนากับนักเรียน ดังนี้

- 1.1) นักเรียนทราบหรือไม่ว่าผักที่ครูยกตัวอย่างมานี้มีประโยชน์อย่างไร
- 1.2) การปลูกผักสวนครัวมีประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวอย่างไร
- 1.3) นักเรียนเคยมีประสบการณ์ในการปลูกผักมาหรือไม่แล้วสุ่มให้นักเรียนมาเล่าประสบการณ์

2) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงประโยชน์ของผลงานนั้น

3) ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

ขั้นให้ประสบการณ์

1) ให้นักเรียนดูวีดิทัศน์หรือภาพเกี่ยวกับการปลูกผักแล้วร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้ตามความเข้าใจของนักเรียน โดยเขียนสรุปในสมุดของตนเอง

2) ครูแนะนำเครื่องมือและวัสดุที่ใช้ในการปลูกผักสวนครัวพร้อมทั้งสาธิตวิธีใช้เครื่องมือที่ถูกต้อง

3) สาธิตวิธีเตรียมดินเพื่อเพาะปลูก โดยให้นักเรียนสังเกตชนิดของแปลง การเตรียมดินในลักษณะอื่น เช่น กระจ่าง กะบะ

4) ให้นักเรียนรวมกลุ่มละ 5 คน แต่ละกลุ่มศึกษาข้อมูลและประชุมวางแผนการปลูกผักสวนครัวตามที่กลุ่มสนใจ ในหัวข้อต่อไปนี้

- 4.1) ชนิดของผักที่ปลูก เหตุผลที่เลือก
- 4.2) เลือกวิธีที่ปลูกผักตามสภาพความพร้อมของตนเองหรือกลุ่ม
- 4.3) กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่เริ่มปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว
- 4.4) ปฏิบัติโดยการเตรียมแปลง/อุปกรณ์ในการที่ใช้ปลูก
- 4.5) ดำเนินการตามแผนงาน

5) นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่ร่วมกันประชุมมาวางแผนไปใส่ในแบบฟอร์มโครงการ แล้วส่งให้ครูตรวจความเหมาะสมของกิจกรรมกับศักยภาพของนักเรียน

6) นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินการตามแผน แล้วจดบันทึกผลการดำเนินงานเป็นระยะๆ ตามแผนปฏิทินที่กำหนดไว้ พร้อมระบุปัญหาและอุปสรรค

7) นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลที่จดบันทึกมาประชุมร่วมกันและหาแนวทางแก้ไข

8) นำผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

9) แต่ละกลุ่มจัดทำเอกสารรายงานผลการปฏิบัติงาน

ขั้นสรุป

1) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

1.1) นักเรียนรู้ความสามารถของตนเองในการทำงาน

1.2) นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ความรับผิดชอบในการทำงาน

1.3) นักเรียนมีหลักคิดในการทำงาน การศึกษาข้อมูลก่อนที่จะปฏิบัติ การพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือผู้อื่น

1.4) นักเรียนสามารถลดรายจ่ายของครอบครัวและมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างพอเพียงกับความพอเพียง และสามารถทำให้ครอบครัวมีความสุข

สื่อ

1) วิดีทัศน์หรือภาพเกี่ยวกับการเกษตร การปลูกพืชผักสวนครัว

2) เครื่องมืออุปกรณ์ ที่ใช้ปลูกพืชผักสวนครัว

3) แบบฟอร์มการเขียนโครงการ

หลังเรียนรู้

ผลิตภัณฑ์ในชุมชน

วัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1) การสังเกตการพฤติกรรมของผู้เรียน

2) แบบตรวจผลงาน

เกณฑ์การวัด

นักเรียนได้คะแนนร้อยละ 80

(2) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “ชีวิตที่พอเพียงไม่เลี้ยงความยากจน” ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(2.1) แผนการจัดการเรียนรู้ 1 เรื่อง: ปฏิบัติตนตามพ่อสอน ดีแน่นอน ไม่ยากจน

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อปฏิบัติตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 : เรื่องปฏิบัติตามพ่อสอน แน่ใจไม่ยากจน
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- 1) สามารถปฏิบัติตนตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงได้

สาระการเรียนรู้

- 1) ความสำคัญตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) การนำแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับตนเองและครอบครัว

การบูรณาการกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

นักเรียนรู้จักสำรวจตนเองว่ามีศักยภาพ ความสามารถด้านใด มีเงินและเวลามากแค่ไหนตนเองเป็นใคร อยู่ภูมิสังคมอย่างไร เพื่อที่จะได้ประมาณตนก่อนที่จะทำอะไรได้ถูกต้อง

- 2) ความมีเหตุมีผล

รู้ว่าการปฏิบัติตนตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ชีวิตมีความสุขและไม่ฟุ้งเฟ้อ

- 3) การมีภูมิคุ้มกัน

นักเรียนเห็นความสำคัญและใช้หลักคิดตามเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

รู้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง

- 4) เงื่อนไขความรู้

รู้วิธีปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

- 5) เงื่อนไขคุณธรรม

ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร การประหยัด การออม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) ตั้งคำถามกับนักเรียนถึงความหมายและความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

2) สนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทานให้กับประชาชนชาวไทย

ขั้นให้ประสบการณ์

- 1) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละ 3 คน ศึกษาแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงจากใบความรู้ที่ 1
- 2) สุ่มตัวแทนกลุ่มนักเรียน ออกมาอภิปรายเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ซักถาม สนทนา นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาใช้กับตนเองและครอบครัวได้หรือไม่อย่างไร
- 4) นักเรียนจับคู่คิด และทำใบงานที่ 1

ขั้นสรุป

นักเรียนและครุร่วมกันอภิปรายว่าการปฏิบัติตนตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นทำให้เป็นคนที่รู้จักประมาณตน รู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร ประหยัด อดออม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่อ

- 1) ใบความรู้เรื่อง แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ใบงาน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
- 2) ทดสอบใบความรู้จากใบงาน
- 3) แบบทดสอบ

เครื่องมือ

- 1) แบบสังเกตพฤติกรรม
- 2) ใบงาน

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินร้อยละ 60 (จากใบงาน)

(2.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 2 เรื่อง: ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ไม่ต้องเสี่ยง ความยากจน

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจสภาพรายรับ-รายจ่ายของครอบครัวและนำหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

**แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 : เรื่องลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ไม่ต้องเสี่ยง ความยากจน
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เข้าใจแนวทางการลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ของครอบครัว

สาระการเรียนรู้

- 1) ประเภทรายจ่ายที่จำเป็นของครอบครัวด้านต่างๆ
- 2) แนวทางการใช้จ่ายของครอบครัวอย่างสมดุล
- 3) รายได้ประจำ-รายได้เสริมของครอบครัว

การบูรณาการกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

นักเรียนรู้สภาพรายได้และรายจ่ายครอบครัวตนเอง เพื่อที่จะพอประมาณใช้จ่ายให้เพียงพออย่างเหมาะสมกับฐานะของตนเอง

2) ความมีเหตุมีผล

2.1) นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างพอประมาณ เกิดความมั่นคง ยั่งยืนในการดำเนินชีวิตตามฐานะของตนเอง

2.2) หาแนวทางเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวเพื่อป้องกันภาวะรายจ่ายเกินรายได้

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

3.1) นักเรียนรู้จักและเห็นคุณค่าใช้จ่ายอย่างพอประมาณ เหมาะสมกับฐานะของตนเอง

3.2) รู้จักหาแนวทางเพิ่มรายได้ เหมาะสมกับฐานะของตนเอง และวิธีเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

4) เงื่อนไขความรู้

ใช้จ่ายเงินอย่างพอประมาณ เหมาะสมกับฐานะของตนเอง และวิธีเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

5) เงื่อนไขคุณธรรม

ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร การประหยัด อดทน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) ให้นักเรียนอ่านบทกลอนที่ครู แล้วให้บอกที่อ่านกล่าวถึงเรื่องใด

มดปลวกตัวน้อยน้อย

ค่อยค่อยทำรังใหม่

มีขื่อทือสิ่งใด

รังโตใหญ่จึงได้มา

เขาวจนเช่นเด็กน้อย

ค่อยสะสมจึงได้เงินตรา

ไม่นานทิวีค่า

ใช้ศึกษาภาพหน้าเอย

2) ให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นถึงความจำเป็นของการประหยัดและการออมเพื่อเป็นการลดรายจ่ายในครอบครัว

ขั้นให้ประสบการณ์

1) ให้นักเรียนดูแผ่นภาพ “โองงชีวิต” แล้วร่วมแสดงความคิดเห็นและตอบคำถามในประเด็นต่อไปนี้

1.1) แหล่งที่มาของรายได้และรายจ่ายมาจากที่ใด

1.2) วิธีลดรายจ่ายควรทำอย่างไร

1.3) ที่มาของรายได้ประจำ-รายได้เสริม

2) ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอรายงาน

3) ครูเสนอแนะแนวทางการใช้จ่ายของครอบครัวให้นักเรียนดูแผ่นภาพผังความคิด “ 7 วิธีมีเงินเก็บออม”

4) ให้นักเรียนแต่ละคนบันทึกสภาพรายจ่ายของครอบครัวตนเองในใบงานและเปรียบเทียบว่ามีความแตกต่างอย่างไร พร้อมระบุเหตุผล

5) สุ่มนักเรียน 3-5 คนให้นำเสนอผลงานพร้อมเหตุผลและวิธีการที่ทำให้ค่าใช้จ่ายของครอบครัวลดลง

6) ให้นักเรียนทำกิจกรรมในใบงานที่ 2 เรื่องการใช้จ่ายและการเพิ่มรายได้ของตนเอง
ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปว่าการรู้ใช้จ่ายอย่างพอประมาณ เหมาะสมกับฐานะตนเองสามารถทำให้เกิดความมั่นคง ในการดำเนินชีวิต และรู้จักหาวิธีการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวเพื่อป้องกันการเกิดภาวะรายจ่ายมากกว่ารายได้

สื่อ

- 1) บทกลอน
- 2) แผ่นภาพโองานชีวิต
- 3) แผ่นภาพ “ 7 วิธีมีเงินเก็บออม”
- 4) ใบงานที่ 1 เรื่อง สดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว
- 5) ใบงานที่ 2 เรื่อง สภาพรายจ่ายของครอบครัว

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 2) ทดสอบความรู้
- เครื่องมือวัดและประเมินผล
- 6) แบบสังเกตพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินร้อยละ 60 (จากใบงาน)

กิจกรรมเสนอแนะ

การเพิ่มรายได้ของนักเรียนสามารถทำได้หลากหลายวิธีขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพความพร้อมของนักเรียนและครอบครัว

(2.3) แผนการจัดการเรียนรู้ 3 เรื่อง: ใช้ทรัพยากรคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์การใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลในชุมชน

**แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 : เรื่องใช้ทรัพยากรคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

วิเคราะห์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อมของชุมชน และนำมาใช้ได้อย่างสมดุล

สาระการเรียนรู้

- 1) ความหมาย ประเภท ประโยชน์ ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- 2) นำทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้อย่างสมดุล
- 3) รายได้ประจำ-รายได้เสริมของครอบครัว

การบูรณาการกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

นักเรียนสำรวจการนำทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้วิธีการรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนไม่ให้เสื่อมโทรมก่อนถึงเวลาอันสมควร

- 2) ความมีเหตุมีผล

นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ทำให้ใช้ทรัพยากรอย่างเกิดประโยชน์สูงสุดและรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติ

- 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

นักเรียนใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุดและรู้จักวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลทางธรรมชาติ

- 4) เงื่อนไขความรู้

รู้จักการใช้ทรัพยากรและการรักษาสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

- 5) เงื่อนไขคุณธรรม

มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และประหยัด

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1) นักเรียนดูภาพทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์และเสื่อมโทรมจากสื่อหนังสือพิมพ์
- 2) สนทนา ชักถาม นักเรียนเกี่ยวกับความแตกต่างของทรัพยากรป่าไม้ที่สมบูรณ์และเสื่อมโทรม
- 3) จากภาพที่นักเรียนได้ดูนักเรียนมีความรู้สึกรู้สึกอย่างไร
- 4) ชักถามนักเรียนเรื่องทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนของนักเรียน
- 5) แจงผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

ขั้นให้ประสบการณ์

- 1) ให้นักเรียนจับคู่ 2 คนช่วยคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีในชุมชนของตนเองว่ามีอะไรบ้าง

- 2) สุ่มตัวแทนนักเรียนมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน
- 3) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปประเภทของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมว่ามีอะไรบ้าง
- 4) นักเรียนเข้ากลุ่ม กลุ่มละ 3-5 ศึกษาใบความรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่อไปนี้

4.1) ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ

4.2) ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ

4.3) ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ

5) นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นสรุปและบันทึกใบงานเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

6) ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างยั่งยืนสิ่งแวดล้อมไม่เสื่อมโทรมไปก่อนเวลาอันสมควร

สื่อ

- 1) ภาพทรัพยากรป่าไม้จากหนังสือพิมพ์
- 2) ใบความรู้ เรื่องประเภทของทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
- 3) ใบงาน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1) สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1) แบบสังเกตพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมิน

เกณฑ์การประเมินร้อยละ 60 (จากใบงาน)

กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนสามารถศึกษาเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด สวนสมุนไพร สวนพฤกษศาสตร์ ฯลฯ

(2.4) แผนการจัดการเรียนรู้ 4 เรื่อง: ชีวิตมีคุณค่า ภูมิปัญญาของชุมชน

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิ

ปัญญาไทยของชุมชนในด้านต่างๆ

**แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 : เรื่องชีวิตมีคุณค่า ภูมิปัญญาของชุมชน
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)**

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เข้าใจและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาไทยของชุมชนในด้านต่างๆ

สาระการเรียนรู้

- 1) ความหมายของภูมิปัญญาไทย
- 2) แนวทางอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในด้านต่างๆ

การบูรณาการกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

นักเรียนในชุมชนของตนเองมีภูมิปัญญาที่ควรต่อการอนุรักษ์และเผยแพร่

- 2) ความมีเหตุมีผล

นักเรียนรู้อย่างจะนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยในการเพิ่มรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งมีค่าควรแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ให้กับบุคคลอื่น ได้รับรู้

- 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

นักเรียนรู้ด้วยตนเองว่าภูมิปัญญาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มรายได้แก่ชุมชนได้ ทำให้ชุมชนเข้มแข็งเกิดการพัฒนายั่งยืน อีกทั้งเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

- 4) เงื่อนไขความรู้

นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาการประกอบอาชีพจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

- 5) เงื่อนไขคุณธรรม

ความขยันหมั่นเพียร ความช่วยเหลือแบ่งปัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

สัมมนากับผู้เรียนว่ารู้จักบุคคลสำคัญด้านภูมิปัญญาไทยในชุมชนของผู้เรียนหรือไม่และรู้จักในด้านใด โดยให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย

ขั้นให้ประสบการณ์

1) อธิบายเพิ่มเติมภูมิปัญญาในด้านต่างๆ รวมถึงประโยชน์ของการใช้ภูมิปัญญาไทยว่ามี ความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร และเกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตของคนไทยในด้านใดบ้าง

2) ผู้เรียนค้นคว้าหาเรื่องภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองว่าภูมิปัญญานั้นสามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้อย่างไรบ้าง

3) จัดกิจกรรมโดยเชิญครูภูมิปัญญามาให้ความรู้ พร้อมทั้งสาธิตการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนในการทำและได้รับประสบการณ์ตรงจากการเรียน

4) นักเรียนแต่ละกลุ่มรายงานผลการปฏิบัติกิจกรรมและเขียนรายงาน

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปว่าการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์และเผยแพร่ และยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงมีความสุข

สื่อ

ครูภูมิปัญญาแต่ละสาขาที่โรงเรียนเชิงมา

แหล่งการเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1) สังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1) แบบสังเกตพฤติกรรม

เกณฑ์การประเมิน

แบบสังเกตพฤติกรรมได้คะแนน 6 คะแนนขึ้นไป

กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนสามารถหาภูมิปัญญาไทยที่ไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง โดยศึกษาภูมิปัญญาไทยของท้องถิ่นอื่นจากหนังสือ หรือการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต

(2.5) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง : อยู่อย่างพอ พออยู่ พอกิน พอเพียง เลี้ยงชีวิตเป็นสุข

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้
(ภาษาไทย สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี)
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)
เรื่อง “ตลาดนัดเศรษฐกิจพอเพียง”

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

จัดตลาดนัดจำหน่ายสินค้าตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

- 1) การวางแผนจัดตลาดนัด
- 2) ประเภทสินค้า
- 3) การกำหนดราคาจำหน่ายสินค้า และการทำบัญชี
- 4) การโฆษณา และประชาสัมพันธ์
- 5) การออกแบบตกแต่งร้าน

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) ความพอประมาณ

การขายสินค้าโดยเอากำไรแต่พอควร ไม่เอาไรด์เอาเปรียบต่อผู้บริโภค รวมถึงการใช้จ่ายที่จำเป็น

2) ความมีเหตุมีผล

ควรเลือกซื้อสินค้าที่จำเป็นและเลือกใช้ทรัพยากรที่ผลิตได้ในท้องถิ่นเพื่อสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ความเป็นไทย

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

รู้จักเลือกสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนการมีเงินออม

4) เงื่อนไขความรู้

- สิทธิผู้บริโภค

- ภูมิปัญญาในท้องถิ่น

- การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อผลิตสินค้าและบริการ

- การเตรียมภาชนะ

- มีความรู้ด้านวางแผนในการทำงานและการวางแผนในการผลิตสินค้าจำหน่าย

5) เงื่อนไขคุณธรรม

ความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค และมีความสามัคคีในการทำงานเป็นกลุ่ม สร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและในโรงเรียน

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) ร่วมกันสนทนาแนวความคิดการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีการวางแผนจัดการอย่างไร เพื่อให้ดำรงชีวิตมีคุณภาพ

2) นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่องสิทธิผู้บริโภค พร้อมนำตัวอย่างสินค้าแบบต่างๆ มาศึกษาฉลากสินค้าประกอบ เช่น นม เนย ขนม อาหาร เครื่องปรุง ของใช้ ร่วมกันแสดงความคิดเห็น

3) ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

ขั้นให้ประสบการณ์

1) แบ่งนักเรียนเป็น 2 ทีม โดยวิธีการจับฉลากเป็นผู้ซื้อและผู้ขาย

2) แบ่งนักเรียนกลุ่มชาย กลุ่มละ 5-6 คน และให้นักเรียนวางแผนจัดตลาดนัดเพื่อจำหน่ายสินค้า และอภิปรายในเรื่องคุณธรรมการทำงานเป็นกลุ่ม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การเป็นผู้นำ และเป็นผู้ตามที่ดี

3) ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายทรัพยากรในโรงเรียนที่สามารถนำมาผลิตสินค้าประเภทต่างๆ ลดต้นทุนในการผลิตสินค้าเพื่อขาย การจัดคอกแต่งร้านจำหน่าย ออกแบบตกแต่งกับป้ายโฆษณาเชิญชวน การใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดทำ

4) ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายกล่อมย่อย แบ่งหน้าที่การทำงานการเลือกจำหน่ายสินค้าวัสดุที่ใช้ทุน กำไร และจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการจัดตลาดนัด

5) ให้นักเรียนกลุ่มที่ 1 เป็นผู้ทำการขาย และให้กลุ่มที่ 2 เป็นฝ่ายซื้อให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยครูคอยสังเกตการณ์ทำงานของนักเรียน และให้คำแนะนำแก่นักเรียน

6) ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องต่อไปนี้

6.1) วางแผนจัดตลาดนัดจำหน่ายสินค้า

6.2) กำหนดประเภทสินค้าเพื่อจำหน่าย

6.3) กำหนดราคาสินค้า

6.4) การโฆษณาสินค้า

6.5) การออกแบบตกแต่ง

7) ให้นักเรียนสรุปรายรับ (ทุน) รายจ่าย กำไร ขาดทุน โดยจัดทำบัญชีรับจ่ายของกลุ่มและนำข้อมูลที่ได้รับเสนอในรูปแบบแผนภูมิแท่งเปรียบเทียบและนำรายรับรายจ่ายมาแต่ง โจทย์ปัญหา

8) ให้นักเรียนรวบรวมคำโฆษณาของแต่ละกลุ่มซื้อสินค้า มาบันทึกลงในใบงาน ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และช่วยอภิปรายถึงป้ายโฆษณาว่าสอดคล้องกับสินค้าที่ขายหรือไม่ โฆษณาเกินจริงหรือไม่ และควรปรับปรุงให้โฆษณาให้เหมาะสมได้อย่างไร

9) ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงการพูดประชาสัมพันธ์ขายสินค้า ของกลุ่มต่างๆ และข้อเสนอแนะ

ขั้นสรุป

1) นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายเรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต

สื่อ

1) ตัวอย่างสินค้า (เพื่อให้ความรู้เรื่องการตรวจสอบสินค้า สารอาหาร)

2) ใบความรู้

3) ใบงาน

4) ตลาดนัดในชุมชน/สหกรณ์โรงเรียน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

1) การสังเกตการณ์ร่วมกิจกรรม/การร่วมอภิปราย/การทำงานกลุ่ม

2) ตรวจผลงาน

กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ ได้ตามบริบทและสภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

(3) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “วิถีชีวิตไทย ภูมิเ็จเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(3.1) แผนการจัดการเรียนรู้ 1 เรื่อง: องค์กรในชุมชน รวมพลังพาพอเพียง

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจระบบและวิธีการดำเนินงานขององค์กรในชุมชนตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 : เรื่ององค์กรในชุมชน รวมพลังพาพอเพียง
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

สามารถอธิบายระบบและวิธีการสหกรณ์หรือการรวมขององค์กรต่างๆ แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

- 1) ระบบและวิธีการสหกรณ์
- 2) การนำหลักสหกรณ์มาใช้ชีวิตประจำวันต่อตนเองและโรงเรียน

การบูรณาการกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ
นักเรียนรู้สภาพการรวมกลุ่มของตนเองและองค์กรในชุมชน
- 2) ความมีเหตุมีผล
 - 2.1) เพื่อให้รู้ว่าการรวมกลุ่มมีประโยชน์ ช่วยเหลือตนเองและส่วนรวมได้
 - 2.2) สามารถรวมกลุ่มกันได้โดยไม่ขัดแย้งผลประโยชน์กัน
- 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
สร้างความสามัคคี สร้างความเข้มแข็งในตนเอง
- 4) เงื่อนไขความรู้
 - 4.1) นักเรียนได้รับความรู้เรื่องขององค์กรในชุมชน
 - 4.2) นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและนำไปใช้ชีวิตประจำวันได้
- 5) เงื่อนไขคุณธรรม
ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1) ครูนำภาพตัวอย่างชาวนากำลังเกี่ยวข้าวให้นักเรียนดู
- 2) ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับความหมายของภาพชาวนาที่กำลังเกี่ยวข้าวในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1) นักเรียนเคยเห็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนหรือไม่
- 2.2) เป็นการประกอบอาชีพอะไร

2.3) ผู้ปกครองของนักเรียนประกอบอาชีพอะไร

- 3) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงความหมายของภาพตัวอย่าง
- 4) ครูแจ้งให้นักเรียนทราบถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ขั้นให้ประสบการณ์

- 1) ให้นักเรียนร่วมกันสำรวจชื่อองค์กรใน โรงเรียนและชุมชนของนักเรียนแล้วเขียนชื่อองค์กรเหล่านั้นบนกระดาษ
- 2) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปชื่อองค์กรแล้วร่วมกันเสนอชื่อองค์กรที่นักเรียนสนใจจะศึกษาระบบและวิธีการดำเนินงานขององค์กรนั้น แล้วคัดเลือกมา 1 ชื่อ
- 3) ครูนำนักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหลักการดำเนินงานขององค์กร (หลักการของสหกรณ์) ในห้องสมุด Internet และที่ทำการสหกรณ์
- 4) นักเรียนนำผลการศึกษาค้นคว้า บันทึกลงในใบงาน
- 5) นักเรียนนำผลการศึกษาค้นคว้ามาร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้
 - 5.1) ประเภทของสหกรณ์
 - 5.2) วัตถุประสงค์ขององค์การสหกรณ์
 - 5.3) ประโยชน์ของสมาชิกสหกรณ์
 - 5.4) ประโยชน์จากการรวมกลุ่มและทำการนำไปประยุกต์ใช้

ขั้นสรุป

- 1) ครูให้ความรู้เพิ่มเติม สหกรณ์เป็นองค์กรทางธุรกิจลักษณะหนึ่ง เป็นธุรกิจที่ต้องแข่งขันกับองค์กรธุรกิจอื่น ดำเนินการ โดยเน้นการให้บริการแก่สมาชิกให้ดีที่สุด การเป็นสมาชิกต้องสมัครด้วยความเต็มใจ
- 2) นักเรียนและครูสรุปร่วมกันถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่มสหกรณ์ทำให้เกิดความสามัคคี เสียสละ และทำให้รู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัดและสหกรณ์เป็นตัวอย่างการรวมกลุ่มที่ดีที่สุด
- 3) นักเรียนนำผลงานกลุ่มไปจัดป้ายนิเทศ

สื่อ

- 1) ภาพตัวอย่างชวานากำลังเกี่ยวข้าว
- 2) ใบงาน
- 3) ป้ายนิเทศ

แหล่งการเรียนรู้

- 1) ห้องสมุด
- 2) ผู้รู้ในชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) การประเมินผลงาน

2) ตรวจสอบงาน

เครื่องมือการวัด

- 1) แบบประเมินผลงาน
- 2) ใบงาน

เกณฑ์การประเมิน

- 1) ได้คะแนนระดับปานกลางขึ้นไปถือว่าผ่าน
- 2) ได้ระดับพอใช้ถือว่าผ่าน

(3.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 2 เรื่อง: ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม พร้อมใจอนุรักษ์

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อรู้จักใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 : เรื่องทรัพยากร สิ่งแวดล้อม พร้อมใจอนุรักษ์
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

บอกความหมาย ประเภทการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

- 1) ความหมายและประเภทของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบูรณาการกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

นักเรียนถึงสภาพความแตกต่างของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

- 2) ความมีเหตุมีผล

นักเรียนถึงประโยชน์ของการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการปลูกฝัง

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

นักเรียนมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทำให้สิ่งแวดล้อมมีความสมบูรณ์และยั่งยืนเพื่อสร้างชุมชนให้มีความมั่นคง

- 4) เงื่อนไขความรู้

นักเรียนมีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

- 5) เงื่อนไขคุณธรรม

นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1) นักเรียนดูภาพจากหนังสือพิมพ์เรื่องเกี่ยวกับน้ำท่วมที่ครูนำมาให้ดู
- 2) นักเรียนและครูร่วมกันสนทนาถึงสาเหตุการเกิดน้ำท่วม
- 3) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปปัญหาที่ทำให้เกิดน้ำท่วม
- 4) ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

ขั้นให้ประสบการณ์

- 1) ครูนำเสนอข่าวปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น
 - 1.1) การตัดไม้ทำลายป่า
 - 1.2) ฝนไม่ตกตามฤดูกาล
 - 1.3) น้ำท่วม
- 2) ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงสาเหตุที่ทำให้มนุษย์ตัดไม้ทำลายป่าและร่วมกันสรุปถึงประโยชน์และโทษของการตัดไม้ทำลายป่า
- 3) แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 4-5 คน ศึกษาใบความรู้ที่ 1-2 เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคต่างๆในประเทศไทย
- 4) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายและเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างทรัพยากรของทรัพยากรแต่ละภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยลงในใบงาน 1
- 5) นักเรียนร่วมกันสรุป บันทึกลงในใบงานและนำเสนอผลงานและส่งผลงาน
- 6) นักเรียนแต่ละกลุ่ม ศึกษาใบความรู้ที่ 2 เรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันแสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันในประเด็นต่อไปนี้
 - 6.1) นักเรียนเคยปฏิบัติตนในการอนุรักษ์ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือไม่
 - 6.2) นักเรียนเคยร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไร
 - 6.3) ผลจากการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร
- 7) นักเรียนร่วมกันสรุปและบันทึกผลการสรุปในใบงาน
- 8) ครูสุ่มนักเรียนแต่ละกลุ่มให้นำเสนอผลงานและส่งผลงาน

ขั้นสรุป

- 1) การตัดไม้ทำลายป่าเป็นการใช้ไม้อย่างสิ้นเปลืองและเกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ควรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด
- 2) ทรัพยากรธรรมชาติทุกอย่างมีคุณค่าต้องช่วยกันรักษาทุกคน
- 3) ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) ครูแนะนำนักเรียนปฏิบัติในการดูแลการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและใช้ร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ

สื่อ

- 1) ภาพข่าวหนังสือพิมพ์
- 2) ใบความรู้
- 3) ใบงาน

แหล่งการเรียนรู้

- 1) ทรัพยากรธรรมชาติในโรงเรียน
- 2) ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้
- 2) ตรวจสอบผลงาน

เครื่องมือการวัด

- 1) แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้
- 2) ใบงาน

เกณฑ์การประเมิน

- 3) ได้คะแนนระดับปานกลางขึ้นไปถือว่าผ่าน
- 4) แบบประเมินการตรวจสอบผลงาน

(3.3) แผนการจัดการเรียนรู้ 3 เรื่อง: ใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียง

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเอง

และครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 : เรื่องใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียง

(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

เข้าใจการบันทึกรายรับ-รายจ่าย เพื่อความพอเพียง

สาระการเรียนรู้

- 1) การทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเอง
- 2) การทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว

การบูรณาการกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

นักเรียนผู้สภารายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัว

2) ความมีเหตุมีผล

นักเรียนทราบว่า การจ่ายสิ่งใดมีราคาพุ่งเฟ้อหรือไม่พุ่งเฟ้อ และสามารถนำมาจัดหมวดหมู่ได้

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

นักเรียนเลือกใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น รู้วิธีการใช้เงินอย่างประหยัด

4) เจียมใจความรู้

นักเรียนมีความรู้การบันทึกรายรับ-รายจ่าย ของตนเองและครอบครัว

5) เจียมใจคุณธรรม

รู้จักการใช้เงินอย่างประหยัด

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) ครูสนทนาเรื่องรายรับ-รายจ่ายประจำวันของนักเรียน ในประเด็นต่อไปนี้

1.1) นักเรียนได้รับเงินมาโรงเรียนวันละเท่าไร

1.2) นักเรียนใช้เงินรายการอะไรบ้างให้ยกตัวอย่าง

1.3) นักเรียนมีเงินเหลือใช้หรือไม่และรู้จักการออมเงินหรือไม่

ขั้นให้ประสบการณ์

1) ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องการบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัว

2) นักเรียนรับใบงานการบันทึกรายรับ-รายจ่ายลงในใบงานเป็นรายบุคคล

3) ครูแนะนำการบันทึกรายรับ-รายจ่าย ของตนเองและครอบครัวในใบงานเป็นเวลา 1

สัปดาห์

4) ครูสุ่มนักเรียนให้นำเสนอผลงานเพื่อนักเรียนฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็นถึงประโยชน์ของการบันทึกรายรับ-รายจ่าย

5) นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ อภิปรายถึงโทษของการไม่บันทึกและรู้จักวางแผนของตนเองและครอบครัว

6) ครูให้ความรู้เพิ่มเติมเรื่องการใช้เงินอย่างพอเพียง ต้องรู้จักบันทึกและรู้จักวางแผนการใช้เงิน

ขั้นสรุป

1) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปการรู้จักใช้เงินให้เกิดประโยชน์ ควรพิจารณาถึงความพอดี ยึดความประหยัด ลดความฟุ้งเฟ้อ ดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกิน

2) ครูแนะนำนักเรียนว่า การบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัวควรปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและควรฝึกการออมอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะมีเงินใช้เวลาจำเป็น

สื่อ

1) ใบงานการบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเอง

2) ใบงานการบันทึกรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว

แหล่งการเรียนรู้

- 1) ผู้รู้
- 2) ครอบครัว

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) ประเมินผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย พุทธิพิสัย และด้านทักษะพิสัย
- 2) ตรวจสอบผลงาน

เครื่องมือการวัด

- 1) แบบประเมินผลการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย พุทธิพิสัย และด้านทักษะพิสัย
- 2) ใบงานที่ 1
- 3) ใบงานที่ 2

เกณฑ์การประเมิน

ผู้ที่ได้ระดับ 1 ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

(3.4) แผนการจัดการเรียนรู้ 4 เรื่อง: องค์ความรู้ของภูมิปัญญา มีคุณค่าพาพอเพียง

: มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 : เรื่ององค์ความรู้ของภูมิปัญญา มีคุณค่าพาพอเพียง
(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

รู้ประวัติและผลงานของภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่ปฏิบัติตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

สาระการเรียนรู้

- 1) ความหมายของ ภูมิปัญญา
- 2) ประวัติและผลงานของภูมิปัญญาในท้องถิ่น
- 3) วิธีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงภูมิปัญญาในท้องถิ่น

การบูรณาการกับหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ

นักเรียนรู้จักสภาพภูมิปัญญาในท้องถิ่นของคนที่มีผลงานและมีคุณธรรมตามหลัก

เศรษฐกิจพอเพียง

- 2) ความมีเหตุมีผล

นักเรียนสามารถรู้แนวทางในการปฏิบัติของภูมิปัญญาในท้องถิ่นตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงทำให้บุคคลนั้นประสบความสำเร็จและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งขึ้น

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

เมื่อผลิตสินค้าด้านอุปโภคและบริโภค สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง

4) เจือปนไขความรู้

ความคิดและแนวปฏิบัติของภูมิปัญญาในท้องถิ่น

5) เจือปนไขคุณธรรม

ความเพียร อดทน ความรับผิดชอบ ความประหยัด ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความ

เสียสละ

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) ครุสนทนาสภาพตัวอย่างครุภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแปรรูปข้าว

2) สนทนาถึงการดำเนินชีวิตของภาพภูมิปัญญาว่า มีความขยัน อดทน จนประสบความสำเร็จอย่างไร

3) นักเรียนและครูร่วมกันสรุปถึงคุณธรรมของครุภูมิปัญญาไทย

4) ครูแจ้งผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้นักเรียนทราบ

ขั้นให้ประสบการณ์

1) ครูสนทนากับนักเรียนเรื่องภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น

2) แบ่งนักเรียนกลุ่มละ 4-5 คน ให้นักเรียนร่วมกันเสนอชื่อภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่นักเรียนรู้จักแล้วเขียนชื่อภูมิปัญญาในสมุดแบบฝึกหัด

3) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำชื่อภูมิปัญญาในท้องถิ่นเขียนลงกระดาษและร่วมกันแสดงความคิดเห็นเรื่องความขยัน ความเพียร ความประหยัดและการประสบความสำเร็จและแยกชื่อภูมิปัญญาในท้องถิ่นแต่ละด้าน

4) นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเรื่องภูมิปัญญา ปฏิบัติกิจกรรมในใบงานในประเด็นต่อไปนี้

4.1) นักเรียนรวบรวมรายชื่อแหล่งเรียนรู้ที่จะใช้ศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่นว่ามีแหล่งใดที่จะไปสืบค้นได้

4.2) รวบรวมรายชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักเรียนรู้จักคัดเลือกมา 1 ท่าน

4.3) ร่วมกันศึกษาประวัติและผลงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักเรียนรู้จัก

4.4) ร่วมกันแสดงความคิดเห็นแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจ

พอเพียงของภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.5) ความภูมิใจของนักเรียนที่มีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักเรียนคัดเลือกมา

4.6) นักเรียนสรุปหลักปฏิบัติ จากการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้

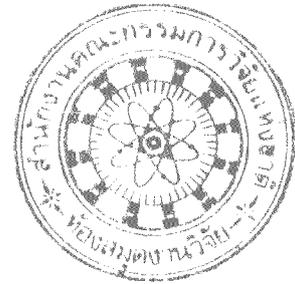
5) นักเรียนร่วมกันสรุป อภิปราย บันทึกผลงานในใบงานและส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน

ขั้นสรุป

นักเรียนและครูร่วมกันสรุปประวัติและผลงานของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและสรุปวิธีปฏิบัติที่นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สื่อ

- 1) ภาพตัวอย่างภูมิปัญญาไทย
- 2) ใบความรู้ ภูมิปัญญา
- 3) ใบงาน แบบสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่น

แหล่งการเรียนรู้

- 1) ปราชญ์ชาวบ้าน
- 2) ห้องสมุด

การวัดและประเมินผล

- 1) สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม
- 2) ตรวจสอบผลงาน

เครื่องมือการวัด

- 1) แบบสังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม
- 2) แบบตรวจสอบผลงาน

เกณฑ์การประเมิน

5-20 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี
10-14 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้
ต่ำกว่า 10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ต้องปรับปรุง

(3.5) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง : ผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษชีวิตจะปลอดภัย

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้

(สังคมศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ)

(ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

เรื่อง “ผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษชีวิตจะปลอดภัย”

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

ผู้เรียนเห็นความสำคัญของประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยน้ำชีวภาพ สามารถผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพเพื่อเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายของครอบครัวเป็นการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

สาระการเรียนรู้

- 1) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ความสำคัญและประโยชน์ของปุ๋ยน้ำชีวภาพจากปราชญ์ชาวบ้าน
- 3) การผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพ

การบูรณาการกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 1) ความพอประมาณ
 - 1.1) พอประมาณกับเวลา (เวลาของการศึกษา การผลิต การเก็บเกี่ยว)
 - 1.2) พอประมาณกับสถานที่ ที่มีจำกัด และสิ่งแวดล้อม
 - 1.3) พอประมาณกับความสามารถของผู้เรียน
 - 1.4) พอประมาณกับงบประมาณของผู้เรียน
- 2) ความมีเหตุมีผล
 - 2.1) ได้ฝึกปลอดภัยในชีวิตในการบริโภค
 - 2.2) ประหยัดรายจ่าย เพิ่มรายได้
 - 2.3) รักษาสิ่งแวดล้อม
 - 2.4) ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า
 - 2.5) ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์
- 3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
 - 3.1) สุขภาพร่างกายแข็งแรง
 - 3.2) มีความภาคภูมิใจในผลงาน
 - 3.3) มีความอบอุ่นในครอบครัว
 - 3.4) ประหยัดค่าใช้จ่าย
- 4) เติบโตในความรู้
 - 4.1) วิธีการผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพ
 - 4.2) การใช้ปุ๋ยน้ำชีวภาพ
 - 4.3) ประโยชน์ของการใช้ปุ๋ยน้ำชีวภาพ
- 5) เติบโตในคุณธรรม

ความรับผิดชอบ ความประหยัด ความขยัน อดทน การแบ่งปัน ความสามัคคี

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1) ครูนำสอนเพลงปลุกผักสวนครัว ให้นักเรียนร้องร่วมกัน และทายปัญหาอะไรเอ๋ย ให้นักเรียนตอบเพื่อให้ได้คำตอบไปสู่คำว่า ปุ๋ยชีวภาพ เช่น อะไรเอ๋ยที่ทำให้ผักเจริญงอกงาม คำตอบ (ปุ๋ย)

2) ครูนำตัวอย่างปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยเคมีมาให้นักเรียนเปรียบเทียบในด้านประโยชน์ ความสำคัญ ราคา และผลกระทบต่อการใช้ปุ๋ยทั้ง 2 ชนิด

ขั้นให้ประสบการณ์

1) เชิญปราชญ์ชาวบ้านมาให้ความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยน้ำชีวภาพ
2) ครูให้นักเรียนทดลองทำปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพชีวภาพ โดยแบ่งกลุ่มละ 4-5 คนทดลองปฏิบัติจริงหลักจากฟังความรู้เรื่องการผลิตปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพจากปราชญ์ชาวบ้าน

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตจะทำให้มีหลักเหตุผล รู้จักตนเอง มีความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันทำให้สังคมส่วนรวมมีความสุข

สื่อ

- 1) วีดิทัศน์
- 2) เพลงปลุกผักสวนครัว
- 3) ใบงาน 1 และ 2
- 4) ปราชญ์ชาวบ้าน
- 5) ตัวอย่างปุ๋ยชีวภาพ และปุ๋ยเคมี
- 6) บัตรคำภาษาอังกฤษ

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) ตรวจใบงาน 1-2
- 2) ตรวจผลงานการปฏิบัติ การผลิตปุ๋ยชีวภาพ
- 3) สังเกตการณ์ตอบคำถาม การเข้าร่วมกิจกรรม
- 4) ตรวจรายงานและชิ้นงาน

กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ ได้ตามบริบทและสภาพสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน จากการแสดงแผนการจัดการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-ป. 6) ที่ได้แสดงมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของศักยภาพชุมชนแม่ข่าย ซึ่งได้สรุปผลการวิจัยในโครงการย่อยที่ 1 โดยนำเอาทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางมนุษย์ (ปราชญ์ผู้รู้) ในพื้นที่

เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในพื้นที่สู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งผลให้เกิดความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความ
พอเพียง สู่การร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

4.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่ง
ความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

4.2.1 การศึกษาผลการใช้หลักสูตรในด้านเจตคติของนักเรียน คณะผู้ศึกษาวิเคราะห์
แบบสอบถามและสังเกตจริงในชั้นเรียน ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าร้อยละผลการประเมินเจตคติของนักเรียน

รายการประเมิน (N =100)	ร้อยละของการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.นักเรียนชอบหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด	20	55	25	-	-
2.นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด	34	45	21	-	-
3.นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากน้อยเพียงใด	18	52	23	7	-
4.นักเรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่นของตนจากการเรียนหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	32	58	10	-	-
5.นักเรียนชอบเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น มากน้อยเพียงใด	21	45	24	10	-
6.นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการเรียน มากน้อยเพียงใด	19	47	18	16	-

ตารางที่ 2 แสดงค่าร้อยละผลการประเมินเจตคติของนักเรียน(ต่อ)

รายการประเมิน (N=100)	ร้อยละของการประเมิน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7.นักเรียนตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนไปได้	22	50	28	-	-
8.นักเรียนคิดว่าการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสืบสานอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอย่างน้อยเพียงใด	30	56	14	-	-
9.นักเรียนคิดว่าการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มากน้อยเพียงใด	39	54	7	-	-
10.นักเรียนคิดว่าการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนได้มากน้อยเพียงใด	36	49	15	-	-

1) ผลเจตคติของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

จากตารางที่ 1-2 แสดงให้เห็นถึงเจตคติของนักเรียนต่อหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสำรวจนักเรียนจากโรงเรียนบ้านแม่หล่าย และ โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง รวมจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

ส่วนใหญ่ในภาพรวมนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก โดยมีความชอบหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 55 มีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 45 และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอยู่ในระดับมากเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 52 นอกจากนี้ นักเรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนจากการเรียนหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 58 โดยชอบเรียนกับวิทยากรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 45 และมีความสนุกสนานในการเรียน อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 47 ซึ่งส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนไปได้ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 50 อีกทั้งยังส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสืบสานอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 56 ซึ่งนักเรียนคิดว่าการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 54 อีกทั้งยัง

สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนได้ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49

2) ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) คณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและนักเรียน ได้ผลดังนี้

2.1) จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครูผู้สอนให้ความเห็นว่าผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการวัดผลประเมินผลของแผนการสอนมีความเหมาะสม สัมพันธ์เชื่อมโยงกันสอดคล้องกัน นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการทำกิจกรรมการผลิตผักปลอดสารพิษ การผลิตปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ จากวิทยากรท้องถิ่นเป็นอย่างดีเพราะนักเรียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงและเห็นตัวอย่างในชุมชนจึงทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้กับปราชญ์ชุมชนส่งผลให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่น และร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและที่สำคัญนักเรียนสามารถนำไปใช้จริงได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งจากการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังส่งผลต่อการสร้างอาชีพเสริมให้กับนักเรียนในการหารายได้เพิ่มเติมช่วงวันหยุด เช่นปลูกผักปลอดสารพิษขายในชุมชน นอกจากนี้ยังเกิดการเชื่อมร้อยผู้รู้ในชุมชนกับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนในพื้นที่สืบทอดอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่ชุมชนสืบไป

2.2) จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น เมื่อได้ทราบว่าจะได้เรียนหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและมีการลงพื้นที่จริงในชุมชน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เห็นว่ามีค่าเป็นค่อนักเรียนในการช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ต่อไป นักเรียนส่วนใหญ่ชอบการสอนโดยวิทยากรท้องถิ่นเพราะได้เรียนรู้กับคนที่มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งวิทยากรท้องถิ่นสอนเก่ง สอนดี มีความรู้ดี ใจดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เอาใจใส่และตั้งใจสอน ทำให้ได้รับความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลินในขณะที่เรียนไปด้วย

บทที่ 5

อภิปรายผลและวิจารณ์ผล

จากการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1) จากการวิจัย พบว่า คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอน โรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) และโรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง (สีอรานุรักษ์อุปถัมภ์) จำนวน 20 คน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ โดยมีการจัดเวทีสำรวจกิจกรรมที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน วิเคราะห์หลักสูตร และได้รวบรวมข้อมูลเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องวิถีพอเพียงจาก ทั้ง 2 โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่หล่าย พัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นบูรณาการ เศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ สู่การเรียนการสอน โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นช่วง ชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ซึ่งมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ (1) จัดทำร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดมาตรฐานเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระเรียนรู้วิชาต่างๆ ในแต่ละชั้น แล้วจึงจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลัก ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักคิด และหลักปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้อีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ (2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของการใช้คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติ ปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการอย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาดนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยไม่เคร่งครัดในรูปแบบของการเขียนหน่วย/แผนการเรียนรู้ สามารถปรับใช้ได้ตามธรรมชาติของ วิชา ระดับชั้น ตามบริบทของโรงเรียน แต่คงหัวข้อสำคัญไว้ ได้แก่ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนเริ่มจากการ กำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาและเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระและกำหนด ขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่จะเรียน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ในแต่ละสถานศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาให้ สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ประกอบการจัดการเรียนการสอน กำหนดเครื่องมือ วิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผลตลอดจน สัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนได้รับ ได้แก่ นักเรียนได้รับความรู้ที่ชัดเจน นักเรียนมีแนวทางในการประยุกต์ใช้

ความคิดในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนได้รับการวัดผลตามสภาพจริง (3) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยและแกนนำทางการศึกษาในเขตเทศบาลตำบลแม่หล่ายร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) โดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ได้ดังต่อไปนี้

(1) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “ชีวิตมีคุณค่า พึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(1.1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง: การดำเนินชีวิตตามรอยพ่อภาครอบครัวอยู่สบาย มีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

(1.2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง: ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมีคุณค่า ใช้รักษาอย่างพอเพียง มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจสภาพปัญหาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ปัญหา

(1.3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง: รับ-จ่าย อย่างรู้ค่าพาชีวิตให้ปลอดภัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจสภาพรายรับ-รายจ่าย ของตนเองและวางแผนการใช้จ่ายตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

(1.4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง: รู้คุณค่าภูมิปัญญาพอเพียง มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

(1.5) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง : อยู่อย่างพอ พออยู่ พอกิน พอเพียง เลี้ยงชีวิตเป็นสุข

(2) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “ชีวิตที่พอเพียงไม่เสี่ยงความยากจน” ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(2.1) แผนการจัดการเรียนรู้ 1 เรื่อง: ปฏิบัติตนตามพ่อสอน ดีแน่นอน ไม่ยากจน มีวัตถุประสงค์ เพื่อปฏิบัติตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

(2.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 2 เรื่อง: ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ไม่ต้องเสี่ยง ความยากจน มีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจสภาพรายรับ-รายจ่ายของครอบครัวและนำหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

(2.3) แผนการจัดการเรียนรู้ 3 เรื่อง: ใช้ทรัพยากรคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์การใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลในชุมชน

(2.4) แผนการจัดการเรียนรู้ 4 เรื่อง: ชีวิตมีคุณค่า ภูมิปัญญาของชุมชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อร่วมอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

(2.5) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง : อยู่อย่างพอ พออยู่ พอกิน พอเพียง เลี้ยงชีวิตเป็นสุข

(3) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “วิถีชีวิตไทย ภูมิใจเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(3.1) แผนการจัดการเรียนรู้ 1 เรื่อง: องค์กรในชุมชน รวมพลังพาพอเพียง มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้าใจระบบและวิธีการดำเนินงานขององค์กรในชุมชนตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

(3.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 2 เรื่อง: ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม พร้อมใจอนุรักษ์มีวัตถุประสงค์ เพื่อรู้จักใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

(3.3) แผนการจัดการเรียนรู้ 3 เรื่อง: ใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียงมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

(3.4) แผนการจัดการเรียนรู้ 4 เรื่อง: องค์กรความรู้ของภูมิปัญญา มีคุณค่าพาพอเพียงมีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

(3.5) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง : ผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษชีวิตจะปลอดภัย

จากการแสดงแผนการจัดการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-ป. 6) ที่ได้แสดงมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของศักยภาพชุมชนแม่หลาย ซึ่งได้สรุปผลการวิจัยในโครงการย่อยที่ 1 โดยนำเอาทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางมนุษย์ (ปราชญ์ผู้รู้) ในพื้นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในพื้นที่สู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับ โรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หลายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งผลให้เกิดความภูมิใจ ตระหนักถึงการใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ผู้การร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

2) จากการศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 100 คน โดยสำรวจนักเรียนจากโรงเรียนบ้านแม่หลาย และ โรงเรียนบ้านแม่หลายกาช่อง พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมก่อเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นของตนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง และชอบเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น ก่อให้เกิดความสนุกสนานในการเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนไปได้ อีกทั้งยังส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสืบสานอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งนักเรียนคิดว่าการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งยังสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนได้

3) จากการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักเรียน พบว่า มีความพึงพอใจกับการจัดกิจกรรมโดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเห็นว่าเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ในส่วนของครูผู้สอนเห็นว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ของแผนการสอนมีความเหมาะสมดี นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการทำกิจกรรมการผลิตผักปลอดสารพิษ การผลิตปุ๋ยชีวภาพ ฯลฯ จากวิทยากรท้องถิ่นเป็นอย่างดี เพราะนักเรียนเห็นว่า เป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้จริงและเห็นตัวอย่างในชุมชนจึงทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้กับปราชญ์ชุมชน ส่งผลให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่น และร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและที่สำคัญนักเรียนสามารถนำไปใช้จริงได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งจากการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังส่งผลต่อการสร้างอาชีพเสริมให้กับนักเรียนในการหารายได้เพิ่มเติมช่วงวันหยุด เช่นปลูกผักปลอดสารพิษขายในชุมชน นอกจากนั้นยังเกิดการเชื่อมร้อยผู้รู้ในชุมชนกับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนในพื้นที่สืบทอดอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่ชุมชนสืบไป

ในส่วน of นักเรียนจากการสอบถามถึงความคิดเห็นในการเรียนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น เมื่อได้ทราบว่า จะได้เรียนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงและมีการลงพื้นที่จริงในชุมชน เพราะจะได้ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ต่อไป นักเรียนส่วนใหญ่ชอบการสอนโดยวิทยากรท้องถิ่นเพราะได้เรียนรู้กับคนที่มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง อีกทั้งวิทยากรท้องถิ่นสอนเก่ง สอนดี ใจดี เป็นกันเอง ใช้สื่อจากของจริงประกอบการสอนทำให้ได้รับความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลินในขณะที่เรียนไปด้วย หลังจากนั้นนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง อยากอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ต่อไป และได้ถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้กับคนในครอบครัวได้รับทราบด้วย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อให้นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการใชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน โดยคนในชุมชนและเพื่อนคนในชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งผลการวิจัยจะนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

- 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เพื่อให้นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการใชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

6.1 สรุปผลการวิจัยข้อที่ 1 : พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่าย ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิจัย พบว่า คณะผู้วิจัยร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนโรงเรียนบ้านแม่หล่าย (ประชานุสรณ์) และโรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาช่อง (สิโรราษฎร์อุปถัมภ์) จำนวน 20 คน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ (1) จัดทำร่างหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดมาตรฐานเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสาระเรียนรู้วิชาต่างๆ ในแต่ละชั้น แล้วจึงจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลัก ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักคิด และหลักปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้อีก 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา พลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ (2) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เน้นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและปลูกฝังวิธีการคิด และการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลักการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของการใช้คุณธรรมนำความรู้ ซึ่งรวมถึงความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน ความเพียร การใช้สติ ปัญญาในการดำเนินชีวิต และการใช้ความรู้ทางหลักวิชาการอย่างรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยไม่เคร่งครัดในรูปแบบของการเขียนหน่วย/แผนการเรียนรู้ สามารถปรับใช้ได้ตามธรรมชาติของวิชา ระดับชั้น ตามบริบทของโรงเรียน

แต่คงหัวข้อสำคัญไว้ ได้แก่ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนเริ่มจากการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ โดยศึกษาและเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่มสาระและกำหนดขอบข่ายของเนื้อหาสาระที่จะเรียน แต่สามารถยืดหยุ่นได้ในแต่ละสถานศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกสื่อและแหล่งการเรียนรู้ประกอบการจัดการเรียนการสอน กำหนดเครื่องมือวิธีการวัดและเกณฑ์การประเมินผลตลอดจนสัมฤทธิ์ที่ผู้เรียนได้รับได้แก่ นักเรียนได้รับความรู้ที่ชัดเจน นักเรียนมีแนวทางในการประยุกต์ใช้ความคิดในชีวิตประจำวัน นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง นักเรียนได้รับการวัดผลตามสภาพจริง (3) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยและแกนนำทางการศึกษาในเขตเทศบาลตำบลแม่หล้าร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) โดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ได้ดังต่อไปนี้

(1) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “ชีวิตมีคุณค่า พึ่งพาเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(1.1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง: การดำเนินชีวิตตามรอยพ่อพาดครอบครัวอยู่สบาย มีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

(1.2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง: ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมมีคุณค่า ใช้อย่างพอเพียง มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจสภาพปัญหาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ปัญหา

(1.3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง: รับ-จ่าย อย่างรู้ค่าพาชีวิตให้ปลอดภัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจสภาพรายรับ-รายจ่าย ของตนเองและวางแผนการใช้จ่ายตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

(1.4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง: รู้คุณค่าภูมิปัญญาพอเพียง มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น

(1.5) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง : อยู่อย่างพอ พออยู่ พอกิน พอเพียง เลี้ยงชีวิตเป็นสุข

(2) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “ชีวิตที่พอเพียง ไม่เสี่ยงความยากจน” ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(2.1) แผนการจัดการเรียนรู้ 1 เรื่อง: ปฏิบัติตนตามพ่อสอน ดีแน่นอน ไม่ยากจน มีวัตถุประสงค์ เพื่อปฏิบัติตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

(2.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 2 เรื่อง: ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ไม่ต้องเสี่ยง ความยากจน มีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจสภาพรายรับ-รายจ่ายของครอบครัวและนำหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงมาลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

(2.3) แผนการจัดการเรียนรู้ 3 เรื่อง: ใช้ทรัพยากรคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อมให้สมดุล มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์การใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลในชุมชน

(2.4) แผนการจัดการเรียนรู้ 4 เรื่อง: ชีวิตมีคุณค่า ภูมิปัญญาของชุมชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อร่วมอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน

(2.5) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง : อยู่อย่างพอ พออยู่ พอกิน พอเพียง เลี้ยงชีวิตเป็นสุข

(3) หน่วยการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชื่อหน่วยการเรียนรู้ “วิถีชีวิตไทย ภูมิใจเศรษฐกิจพอเพียง” ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

(3.1) แผนการจัดการเรียนรู้ 1 เรื่อง: องค์กรในชุมชน รวมพลังพาพอเพียง มีวัตถุประสงค์ เพื่อเข้าใจระบบและวิธีการดำเนินงานขององค์กรในชุมชนตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

(3.2) แผนการจัดการเรียนรู้ 2 เรื่อง: ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม พร้อมใจอนุรักษ์มีวัตถุประสงค์ เพื่อรู้จักใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมตามหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

(3.3) แผนการจัดการเรียนรู้ 3 เรื่อง: ใช้จ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างพอเพียงมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

(3.4) แผนการจัดการเรียนรู้ 4 เรื่อง: องค์ความรู้ของภูมิปัญญา มีคุณค่าพาพอเพียงมีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

(3.5) แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง : ผลดีผักปลอดสารพิษชีวิตจะปลอดภัย

จากแผนการจัดการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4-ป. 6) แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของศักยภาพชุมชนแม่หล่าย ซึ่งได้สรุปผลการวิจัยในโครงการย่อยที่ 1 โดยนำเอาทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางมนุษย์ (ปราชญ์ผู้รู้) ในพื้นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในพื้นที่สู่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านการส่งเสริมค่านิยมวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงระดับโรงเรียนในเขตเทศบาลแม่หล่ายภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และส่งผลให้เกิดความภูมิใจ ตระหนักถึงการ ใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง สู่การร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

6.2 สรุปผลการวิจัยข้อที่ 2 : นักเรียนมีความภูมิใจ ตระหนักถึงการ ใช้ชีวิตบนวิถีแห่งความพอเพียง ร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ ร่วมใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน

จากการศึกษาผลการ ใช้หลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 100 คน โดยสำรวจนักเรียนจาก โรงเรียนบ้านแม่หล่าย และ โรงเรียนบ้านแม่หล่ายกาซ้อง พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมก่อเกิดความภูมิใจใน

ท้องถิ่นของตนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียง และชอบเรียนกับวิทยากรท้องถิ่น ก่อให้เกิดความสนุกสนานในการเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงการใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อีกทั้งยังส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ สืบสานอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ซึ่งนักเรียนคิดว่าการเรียนการสอน หลักสูตรท้องถิ่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ อีกทั้งยังสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนได้

นอกจากนั้น จากการศึกษาความคิดเห็นในส่วนของครูผู้สอนเห็นว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ของแผนการจัดการ เรียนรู้ที่ใช้สอนมีความเหมาะสมดี นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการทำกิจกรรมเช่นการผลิตผัก ปลอดภัยปลอดสารพิษ การผลิตปุ๋ยชีวภาพ จากวิทยากรท้องถิ่น(ปราชญ์ชาวบ้าน)เป็นอย่างดีเพราะนักเรียน เห็นว่าเป็นสิ่งที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงและเห็นตัวอย่างในชุมชนจึงทำให้นักเรียน อยากเรียนรู้กับปราชญ์ชุมชนส่งผลให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่น และร่วมอนุรักษ์ฟื้นฟู วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และที่สำคัญนักเรียนสามารถนำไปใช้จริงได้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งจากการเรียนการสอนหลักสูตร ท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงยังส่งผลต่อการสร้างอาชีพเสริมให้กับนักเรียนในการหารายได้เพิ่มเติมช่วง วันหยุด เช่นปลูกผักปลอดสารพิษขายในชุมชน นอกจากนี้ยังเกิดการเชื่อมโยงผู้รู้ในชุมชนกับ นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนในพื้นที่สืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่ชุมชนสืบไป

ในส่วนของนักเรียน จากการสอบถามถึงความคิดเห็นในการเรียนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น เมื่อได้ทราบว่า จะได้เรียนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงและมีการลงพื้นที่จริงใน ชุมชน เนื่องจากชอบการสอนโดยวิทยากรท้องถิ่นเพราะได้เรียนรู้กับคนที่มีความรู้ในเรื่องเศรษฐกิจ พอเพียงและได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง อีกทั้งวิทยากรท้องถิ่นสอนเก่ง สอนดี ใจดี เป็นกันเอง ใช้สื่อจาก ของจริงประกอบการสอนทำให้ได้รับความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลินในขณะที่เรียนไปด้วย หลังจากทีนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงทำให้เกิดความภาคภูมิใจรักในภูมิ ปัญญาท้องถิ่นของตนเอง อยากอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่ต่อไปโดยมีการถ่ายทอดบอกต่อกับคนในครอบครัวด้วย

6.3 ข้อเสนอแนะ

6.3.1 ควรพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในด้านอื่นๆ เพิ่มเติมเนื่องจากตำบลแม่หลายมีบทเรียน แห่งความสำเร็จเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในหลายด้าน ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ครบทุกด้านที่มีอยู่ ในชุมชนแม่หลาย

6.3.2 ควรมีการขยายรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเศรษฐกิจพอเพียงไปยังชุมชน อื่นๆใกล้เคียงตามบริบทของพื้นที่นั้นๆ เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่สืบไปแก่คนรุ่นหลัง

บรรณานุกรม

- เกลียวพันธ์ ขจรผดุงกิตติ และคณะ . (2546). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน กรณีศึกษานักศึกษาโปรแกรมการประถมศึกษา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี. รายงานการวิจัยสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2545). วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ของคนไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พี.เอ.สียิ่ง จำกัด.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2548) . กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชน. [Online]. Available. URL : http://arc.rint.ac.th/be/resource_pattana.html วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552
- พระมหาศิริวัฒน์ อริยมณี (จันต๊ะ). (2546). การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจากมุมมองของพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ สาขาพุทธศาสนมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรทัศน์ บุญโคตร. (2548). การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และจัดการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม. [Online]. Available. URL : <http://www.sarapee.ac.th/index.php?name=News&file=article&sid=86>; วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน). (2544). มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2545). การพัฒนาโครงการเรียนรู้จากการปฏิบัติ. นครปฐม : สำนักพิมพ์พีลิกส์เซ็นเตอร์.
- สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. (2548). กรณีศึกษาชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและสังคมแห่งชาติ.
- อิทธิพล น้อยไม้. (2546). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง นครปฐมบ้านเราสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4. วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (พฤศจิกายน 2545-มีนาคม 2546).